

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego

(b. zabór rosyjski)

Kodeks karny.

Art. 37. Zgodnie z brzmieniem ust. 18 art. 419 Rozporządzenia Prez. Rzplitej z d. 16 lutego 1928 (poz. 202) o prawie budowlanem, traci moc obowiązującą art. 37 K. K., o ile dotyczy tego, co zbudowano lub przebudowano, i od d. 5 czerwca 1928, t. j. od daty wejścia w życie pomienionego Rozporządzenia, prawo nadzoru nad wykonaniem robót i utrzymaniem budynków należy jedynie do władz administracyjnych. Jednak sprawa niniejsza, dotycząca wadliwego i niezgodnego z przepisami Rozp. Min. Zdr. Publ. z d. 26 lutego 1921 (poz. 151) urządzenia piekarni, oczywiście nie podlega przepisom ust. 18 art. 419 Rozp. o prawie budowlanem; urządzenie bowiem piekarni nie należy do kategorii tego, „co zbudowano lub przebudowano”, lecz raczej do kategorii tego, co z niebezpieczeństwem dla zdrowia publicznego zostało „nieprawidłowo urządzone”, co niewątpliwie objęte jest również przepisem art. 37 K. K., lecz nie zostało uchylone w Rozporządzeniu o prawie budowlanem. Więc Sąd, stosując w tym zakresie art. 138 i 37 K. K., postąpił prawidłowo i zgodnie z art. 15 Rozp. z d. 26 lutego 1921 (poz. 151), a Rozporządzenie o prawie budowlanem w sprawie niniejszej nie ma zastosowania (art. 330). (O. z d. 11. VI. 1929. II. 1 K. 372/29).

Art. 51. Wedle ustaleń Sądu, oskarżony uplanował zemstę i namówił współoskarżonych do pobicia pokrzywdzonego, oraz sam w tem pobiciu brał udział, aczkolwiek bił tylko pięścią, a nie uderzył nożem. Zmowa, mająca na celu pobicie pokrzywdzonego, konkretnych szczegółów tego pobicia nie ustaliła, a tem samem, zmiierzając ku zadaniu uszkodzeń cielesnych, pozostawiła każdemu z będących w zmowie swo-

bodę działania. Teoria ekscesu nie może mieć zastosowania, skoro nie omówiono szczegółów dokonania przestępstwa, i w tych wypadkach każdy z uczestników odpowiada za sposób wykonania, użyty przez innych współsprawców, a zmierzający ku ogólnemu ustalonemu w zмовie, celowi. Tym sposobem oskarżony jest odpowiedzialny za uderzenie nożem, dokonane przez współsprawcę, skoro wspólne ich działanie zmierzało ku wywarceniu zemsty i pobiciu pokrzywdzonego. (O. z d. 3. VI. 1929 II. I. K. 458/29).

Art. 73. Dla zastosowania art. 73 K. K. jest konieczne ustalenie bezpośredniego zamiaru wywołania zgorszenia tylko w wypadku ust. 3 cz. I tego przepisu, gdy chodzi o bluźnierstwo, wypowiedziane nie publicznie; natomiast w wypadkach ust. 1 i 2 cz. I art. 73, które przewidują bluźnierstwo popełnione w kościele lub podczas odprawiania nabożeństwa (ust. 1), w kaplicy, czy w chrześcijańskim domu modlitwy, albo publicznie, albo w rozpowszechnionym druku, piśmie lub wizerunku (ust. 2), ustalenie bezpośredniego zamiaru wywołania zgorszenia nie jest potrzebne, ponieważ sama publiczność działania sprawcy stwarza domniemanie takiego zamiaru, przynajmniej w postaci ewentualnej — dolus eventualis (art. 48 K. K.). Ponieważ w sprawie niniejszej Sąd ustalił, iż oskarżony wypowiedział bluźniercze słowa w restauracji publicznej, nie potrzebował więc ustalać bezpośredniego zamiaru wywołania zgorszenia. (O. z d. 12. 6. 1929. II. 2 K. 515/29).

Art. 138. Według ustalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (301/22, 269/25, 77/26), sąd wyrokujący, skazując z art. 138 K. K., powinien wskazać dokładnie, jakie mianowicie postanowienia obowiązujące oskarżony pogwałcił, szczególnie, jeżeli jedna ze stron kwestjonuje istnienie takiego postanowienia, względnie jego prawną podstawę. Dokładne wskazanie takiego postanowienia obowiązującego jest tembardziej niezbędne, iż sąd powinien sprawdzić, czy pochodzi ono od należytego organu władzy, obowiązuje w danym czasie i na danym obszarze, było podane do wiadomości powszechnej w sposób prawem przepisany i zawiera określone nakazy lub zakazy (193/24 i in.). Przeto Sąd, powołując się na rozporządzenie komisarza Rządu jedynie na podstawie zeznań świadka, obowiązku, wypływającego z treści i dyspozycji art. 138 K. K., nie wypełnił. (O. z d. 11. 6. 1929. II. 1 K. 379/29).

Art. 214 i 591. Zaprawianie masła naturalnego tłuszczem roślinnym i sprzedaż taniej mieszaniny jest przestępstwem

nawet w warunkach, przewidzianych w art. 214 K. K.; skoro jednak Sąd w niniejszej sprawie ustalił, że oskarżony przygotował zafałszowane obcym tłuszczem roślinnym osełki masła i następnie, działając w chęci zysku, wspólnie z dwoma innymi oskarżonymi, masło to sprzedawał na rynku, jako masło krowie śmietankowe, pobierając ceny rynkowe masła śmietankowego, to zasadnie zakwalifikował tak ustalony czyn, jako oszustwo z ust. 2 cz. I art. 591 K. K. (O. z d. 20. 6. 1929. II. 1 K. 481/29).

Art. 452. Używanie podrobionej pieczęci Państwowego Monopolu Spirytusowego, celem zmiany zabezpieczenia, znajdującego się na butelkach z wyrobami monopolowemi, przed odkorkowaniem, nie podpada pod art. 92 U. K. S. i przestępstwo to powinno być rozpoznawane na mocy ogólnego kodeksu karnego. Ust. 1 cz. I art. 452 K. K. właśnie przewiduje użycie do odcisnięcia znaku zabezpieczającego pieczęci instytucji rządowej, w danym wypadku Państwowego Monopolu Spirytusowego, miał więc Sąd podstawę prawną do skazania oskarżonego z tego art. K. K. (O. z d. 11. VI. 1929. II 2 K. 1669/29).

Art. 474. W myśl § 31 Rozp. Min. Rob. Publ. i Min. Spr. Wewn. z d. 6 lipca 1922 (poz. 587), szybkość pojazdów mechanicznych na drogach publicznych nie może zagrażać bezpieczeństwu osób, z nich korzystających, i musi być taka, aby kierowca w każdej chwili i przy wszelkich okolicznościach mógł dostosować się do wymagań bezpieczeństwa ruchu publicznego (148/27). Skoro w sprawie niniejszej Sąd ustalił, że oskarżony, kierowca samochodu, nie dostosował się do przepisów o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych i jechał nieostrożnie, ze zbytnią w danym wypadku szybkością, wskutek czego spowodował pokrzywdzonej lekkie uszkodzenia ciała, to do tak ustalonego czynu zasadnie zastosował cz. II. art. 474 K. K. (O. z d. 6. VI. 1929 II. 1 K. 360/29).

Art. 552 i 574. Przywłaszczenie weksli podpada pod cz. II art. 552 K. K., nie zaś pod art. 574 K. K., niezależnie od wysokości wymienionej w nich sumy, i w myśl art. 2 i 3 przepisów przech. do U. P. K. przestępstwo to ulega rozpoznaniu Sądów Okręgowych w I instancji, o ile nie zachodzą warunki, wymienione w cz. III art. 552 K. K. (O. z d. 13. VI. 1929. II. 1 K. 384/29).

Art. 591. Do istotnych czynników oszustwa należą: wyrażenie osobie pokrzywdzonej szkody materialnej i zwią-

zek przyczynowy pomiędzy działaniem sprawcy a wprowadzeniem w błąd osoby pokrzywdzonej i wyrządzoną jej krzywdą (17/19, 126/22, 154/25, 131/26), z czego wynika, że czyn sprawcy może być uważany za karalne oszustwo tylko w tym wypadku, gdy będzie ustalone, że wyzbycie się mienia przez pokrzywdzonego nastąpiło skutkiem wprowadzenia go w błąd przez tegoż sprawcę. W sprawie niniejszej Sąd ustalił, iż oskarżony wydał pokrzywdzonemu weksle z wadami formalnymi dopiero po roku od daty zaciągnięcia pożyczki, a sama pożyczka była uzyskana bez używania jakichkolwiek zabiegów oszukańczych, czyli tem samem Sąd stwierdził brak w czynie oskarżonego niezbędnej cechy oszustwa — związku przyczynowego pomiędzy otrzymaniem przez oskarżonego pożyczki a rzekomem wprowadzeniem w błąd pokrzywdzonego zapomocą wydania mu weksli z wadami formalnymi. Wydanie weksli z tytułu uprzednio zawartej pożyczki, nie opartej na żadnym pisemnym zobowiązaniu, nie stanowi zawarcia nowej pożyczki, albowiem w takim wypadku brak niezbędnej cechy umowy pożyczki, a mianowicie udzielenia przez weksłobiorcę pieniędzy weksłodawcy. (O. z d. 16. VII. 1929. II. 1 K. 466/29).

Art. 598. Czyn występny, przewidziany w art. 598 K. K., polega na podpaleniu, zniszczeniu przez wybuch lub zatopienie ubezpieczonego mienia, w celu otrzymania sumy ubezpieczeniowej. Podmiotem tego przestępstwa może być tylko właściciel zniszczonego mienia, bądź osoba, działająca z jego zlecenia; zniszczenie zaś własnego mienia wyszczególnionemi w art. 598 K. K. sposobami, o ile nie podpada pod przepis cz. IV art. 522 lub 553 K. K. i nie miało na celu, otrzymania sumy ubezpieczeniowej, nie jest karalne. Cechą przestępstwa z art. 598 K. K. jest zamiar sprawcy otrzymania sumy ubezpieczeniowej na szkodę towarzystwa ubezpieczeniowego. Dla bytu tego przestępstwa bynajmniej nie jest wymagane ustalenie, ażeby sprawca otrzymał sumę ubezpieczeniową, a zatem już z tego względu zagadnienie zysku nie ma zastosowania przy ustaleniu cech przestępstwa zast. 598 K. K. Zysk jest pojęciem względnem i może się zdarzyć, że otrzymanie gotówką sumy ubezpieczeniowej, która wogóle jest mniejszą od wartości ubezpieczonego mienia, będzie w danych okolicznościach zyskiem dla sprawcy. Również dowodem, iż ustawodawca nie miał zamiaru uznawać zysku za cechę przestępstwa z art. 598 K. K., jest to, że czyn ten uważał za szczególny przypa-

dek karalnego przygotowania do zaboru cudzej własności, które nie wymaga dla swego bytu ustalenia animus lucrum sibi faciendi. Przeto Sąd, ustalwszy, że majątek był ubezpieczony na 45.000 zł i że oskarżony podpalił go w celu otrzymania odszkodowania ubezpieczeniowego, miał podstawy prawne do zastosowania do czynu oskarżonego art. 598 K. K. (O. z d. 20. VI. 1929. II. 1 K. 374/29).

Rozporządzenie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do Spraw Walki z epidemjami z d. 10 czerwca 1921, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w przedmiocie utrzymania porządku w domach, na dziedzińcach, chodnikach i jezdniach w gminach miejskich (poz. 346).

§ 10. W sprawie niniejszej, wszczętej przez policję państwową, Sąd Grodzki uznał oskarżonego winnym rozlania w swoim mieszkaniu, zawierającej wydzielinę ludzką, cuchnącej cieczy, która w większej ilości przeciekała przez sufit na podłogę mieszkania pokrzywdzonego, i skazał oskarżonego zast. 207 K. K. Na skutek apelacji oskarżonego sprawa przeszła do Sądu Okręgowego, który w wyroku swym powyższe ustalenia faktyczne Sądu Grodzkiego podzielił, lecz zarzucony oskarżonemu czyn, wobec uchylecia art. 207 K. K., podciągnął pod ust. 4 art. 230 K. K., dodawszy od siebie, iż oskarżony czynem swym zlekceważył powszechnie znane wymogi higieniczne, zniewalające przestrzeganie, aby wszelkiego rodzaju odpadki, a tembardziej wydzielinę ludzką, były usuwane w specjalnie do tego urządzone miejsca, i że przez to dopuścił się, conajmniej, niezachowania należytej ostrożności przez wylewanie cuchnącej cieczy, która przeciekała do mieszkania pokrzywdzonego. Kwalifikując powyższy czyn z ust. 4 art. 230 K. K., Sąd Okręgowy obraził ten przepis, karze on bowiem niezachowanie należytej ostrożności przy wylewaniu cieczy, grożącym niebezpieczeństwem, czego Sąd Okręgowy nie ustalił i co nie było zresztą wcale przedmiotem sprawy. Natomiast zarzucony oskarżonemu przez policję i potwierdzony ustaleniami obu instancji sądowych czyn jest przewidziany w § 10 Rozp. Naczeln. Nadzw. Komisarza do Spraw Walki z epidemjami (Dz. Ust. 1921, poz. 346) w przedmiocie utrzymania porządku w domach, na dziedzińcach, chodnikach i jezdniach w gminach miejskich, z którego implicite wynika, iż mieszkańcy miast są obowiązani wszelkie nieczystości uprzątać z mieszkań i składać, względnie wylewać

do specjalnych miejsc, wskazanych w § 6 tegoż Rozporządzenia. Rzeczone Rozporządzenie (poz. 346) usuwa zarówno zastosowanie blankietowego art. 207 K. K., jak i wogóle jurysdykcję sądów, gdyż w § 17 przewiduje karę za niezastosowanie się do podanych w niem zarządzeń i wyraźnie nakazuje przeprowadzenie postępowania karno-administracyjnego, oraz wydawanie orzeczeń karnych przez władze administracyjne I instancji. (O. z d. 13. VI. 1929. II. 1 K. 415/29).

Ustawa Karna Skarbowa z d. 2 sierpnia 1926 (poz. 609).

Art. 65. Przestępstwo, przewidziane w art. 65 U. K. S., jako wymierzone przeciw interesom monopolu tytoniowego, ciągnącego zysk nie tylko z wytwarzania wyrobów tytoniowych, lecz i z dalszego przerabiania gotowych już wyrobów tytoniowych, oraz z wyrobu we własnych wytwórniach papierosów, jak nie mniej z opodatkowania gotowych papierosów, — uszczupla dochód skarbu i dlatego właśnie sankcja karna z art. 65 U. K. S. wynosi czterokrotną należność monopolową, przypadającą od gotowych już wyrobów, jako ryczałtowe odszkodowanie skarbu za poniesione straty, wobec czego i zgodnie z art. 26 U. K. S. przepisy o dodatkowych sankcjach karnych z mocy art. 24 i 25 U. K. S. mają zastosowanie i do przestępstwa, przewidzianego w art. 65 U. K. S. (O. z d. 6. 6. 1929. II. ZK. 517/29).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z d. 7 października 1927 o sztucznych środkach słodzących (poz. 797).

Art. 9. Przechowywanie sacharyny w celach sprzedaży jest przestępstwem, połączonem z uszczupleniem dochodów Państwa i, jako takie podpada pod odpowiednie przepisy ustawy amnestyjnej, oraz ustawy karnej skarbowej co do stosowania przedawnienia (art. 40 i n. U. K. S.) (O. z d. 1. 6. 1929. II. IK. 117/29).

Ustawa z d. 22. czerwca 1928 o amnestji (poz. 641).

Art. 7. Art. 103 ust. o państw. pod. przem. z d. 15 lipca 1925 (poz. 505) stanowi, iż winny niezłożenia zeznania o obrocie do dnia 15 lutego roku, następującego po roku podatkowym, lub przedstawienia, wbrew postanowieniom art. 53, niezupełnych danych, ulegnie karze pieniężnej od 50 do 500 złotych, wymierzonej, w myśl art. 113, przez komisję szacunkową do

spraw podatku przemysłowego. Składanie zeznań o obrocie nie stanowi powszechnego obowiązku wszystkich płatników (art. 52) i z natury swej jest tylko środkiem pomocniczym do ustalenia obrotu płatnika (art. 74 i in.). Przeto wykazanie z art. 103 jest przestępstwem porządkowym, utrudniającem działalność komisji szacunkowych, lecz bynajmniej nie godzącem w interes skarbu. Ponieważ na mocy art. 7 amnestji z d. 22 czerwca 1922 (poz. 641) przestępstwo porządkowe, popełnione przed 3 maja 1928, puszcza się w niepamięć i przebacza, przeto i przestępstwo z art. 103 ust. o państw. pod. przem. (poz. 550), popełnione przed powyżej oznaczonym terminem, z mocy tegoż art. 7 ustawy amnestyjnej puszcza się w niepamięć i przebacza, wszczęte zaś postępowanie karne ulega umorzeniu (O. z d. 20. 6. 1929. II IK. 497/29).

Art. 9. Skazując oskarżonego z cz. I i III art. 578 K. K. Sąd odmówił zastosowania doń amnestji w myśl p. 1 art. 9 ust. o amn. z d. 22 czerwca 1928. Decyzja ta jest całkowicie słuszna, ponieważ przywłaszczenie przez urzędnika państwowego mienia, znajdującego się u niego z urzędu, stanowi przestępstwo na szkodę skarbu Państwa nie tylko w tych wypadkach, kiedy właścicielem przywłaszczonego mienia jest Skarb Państwa, lecz i w tych, kiedy skarb jest wyłącznie posiadaczem tego mienia lub depozytariuszem. Skarb bowiem odpowiada przed właścicielem za całość depozytu, faktyczne zaś poniesienie lub nieponiesienie straty przez Skarb pozostaje bez znaczenia, jako okoliczność wtórna, nie wpływająca na kwalifikację przestępstwa, zależną od tego, czy przestępstwo, zostało dokonane na szkodę Skarbu Państwa, t. j. czy zostało wymierzone przeciw jego interesom, nie zaś, czy zrządziło stratę efektywną w chwili jego dokonania. (O. z d. 6. 6. 1929 II. ZK. 513/29).

Ustawa postępowania karnego.

Art. 760. Skoro Sąd skazał oskarżonego z cz. II art. 474 K. K., to powinien był, w myśl tego przepisu i art. 760 U. P. K., uwydatnić cechy rzeczowego przestępstwa w pytaniu o winie oskarżonego, które zostało skonstruowane jedynie w zastosowaniu do cz. I art. 474 KK., oraz powinien był w motywach wyroku ustalić, jakie mianowicie przepisy zostały przez oskarżonego przekroczone i na czym to przekroczenie polegało (50/23, 192/23). Aczkolwiek istnieje specjalne rozporządzenie o ruchu pojazdów (Dz. Ust. 1924, poz. 611), to jednak

z motywów Sądu nie widać, czy Sąd miał te przepisy na względzie, wskutek czego nie można sprawdzić, czy inkryminowana oskarżonemu nieostrożność była następstwem niezachowania przezeń tych specjalnych postanowień, czy też mieści się w normalnych ramach ogólnego przepisu, zawartego w cz. I art. 474 KK. Zaznaczone uchybienie stanowi obrazę art. 760 U. P. K. w związku z cz. II art. 474 K. K. (O. z d. 11. 6. 1929. II. SK. 231/29).

Art. 889. Pomimo braku skargi apelacyjnej oskarżonego, Sąd Apelacyjny miał prawo zastanowić się nad nieporuszo-
nym przez Prokuratora w jego skardze apelacyjnej zagadnieniem zastosowania art. 19 i 20 przep. przech. do K. K. Sąd Apelacyjny uznał w danym wypadku, że przy redagowaniu wyroku Sąd Okręgowy przez pomyłkę nie umieścił w sentencji wyroku swego postanowienia o zawieszeniu wykonania kary, omyłki zaś przy redagowaniu wyroków lub pytań, jak również mylną kwalifikację przestępstwa Sąd Apelacyjny nie tylko może, ale i powinien poprawić, wydaje bowiem wyrok na mocy swego wewnętrznego przekonania, opartego na całości sprawy. Przepis art. 889 U. P. K., zakazujący instancji apelacyjnej ingerencji proprio motu w przedmioty, nie poruszone w apelacji, nie idzie tak daleko, iżby wiązał Sąd Apelacyjny w urobieniu jego swobodnego przekonania sędziowskiego o istocie sprawy zapatrywaniami skargi apelacyjnej. Byłoby to niezgodne ani z powagą instancji apelacyjnej, ani z jej zadaniem, jako instancji merytorycznej, — wykrycia prawdy materialnej. Już w orzeczeniu z d. 27 maja 1921 w sprawie Jana O. (230/21) Sąd Najwyższy uznał, iż Sąd Apelacyjny w sprawie, w której oskarżony nie miał potrzeby składania apelacji, powinien dbać o interesy oskarżonego i pomimo, że apelację założył tylko Prokurator, może z własnej inicjatywy, uchylając zawieszenie wykonania kary, karę tę złagodzić. Tem bardziej Sąd Apelacyjny może zastosować, bez apelacji ze strony oskarżonego, zawieszenie wykonania kary, chociażby o niem nie było mowy w apelacji Prokuratora, gdyż zawieszenie wykonania kary jest swoistym środkiem polityki kryminalnej, który może zastosować każdy sąd merytoryczny, o ile zachodzą po temu wskazane w art. 19 i 20 przep. przech. do K. K. podstawy, wedle własnego uznania. W sprawie niniejszej Sąd Apelacyjny zastosował art. 19 i 20 przep. przech. do K. K. nawet nie z własnej inicjatywy, lecz uznając, że niewątpliwie postanowienie Sądu Okręgowego

w tej mierze zapadło, lecz nie znalazło przez omyłkę wyrażenia w sentencji wyroku. W tych okolicznościach nie może być mowy o obrazie art. 889 U. P. K. (O. z d. 11. 6. 1929. II. IK. 333/29).

Piotr Leśniewski
Sędzia Sądu Najwyższego

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (b. zabór austriacki)

§ 67 u. k.

581. Do istoty zbrodni szpiegostwa wystarcza już samo zbranie materiału szpiegowskiego.

Okoliczność, że pewne urządzenia i przedmioty, odnoszące się do siły zbrojnej państwa lub jego wojskowej obrony, nie dadzą się ukryć przed okiem obcem, nie zmienia istoty rzeczy, o ile tylko te przedmioty i urządzenia z mocy zarządzeń władzy lub swego przeznaczenia nie należą do przedsiębranych lub wykonywanych publicznie (11 marca 1929 II 3 K. 10/29).

§ 104 u. k.

582. Zarząd gminy, sprawując z mocy obowiązujących przepisów czynności i rozstrzygając sprawy, odnoszące się do ogółu mieszkańców gminy, wykonywa czynności rządu i rozstrzyga sprawy publiczne, chociażby one były wpływem własnego a nie poruczonego zakresu działania gminy (14 lutego 1929 Kr. 342/28).

§ 125 i 411 u. k.

583. Do istoty gwałtu, stanowiącego cechę zbrodni zgwałcenia z § 125 u. k., nie należy obrażenie cielesne. Jeżeli zatem sprawca przy gwałcie zada lekkie uszkodzenie ciała, odpowiada nadto za przekroczenie z § 411 u. k. (6 maja 1929 II 3 K. 62/29).

§ 132 III u. k.

584. Okoliczność, że uwodziciel obcował cielesnie z osobą powierzoną następnie jego dozorowi, jeszcze przed tem powierzeniem, nie czyni bezkarnem uwiedzenie tej osoby do nierządu w czasie, kiedy osoba ta pozostawała pod jego dozorem (2 maja 1929 Kr. 529/29).

§ 140 u. k.

585. Do znamion zbrodni zabójstwa z § 140 u. k. należy związek przyczynowy między działaniem sprawcy a śmier-

cią tej właśnie osoby, przeciw której działanie to było świadomie skierowane (27 maja 1929 II 3 K. 103/29).

§ 171 i 197 u. k.

586. Podstęp wtedy tylko stanowi znamię, wyróżniające oszustwo od innych przestępstw majątkowych, jeżeli sam podstęp bezpośrednio wywołuje skutek przestępny. Jeżeli zatem do podstępu i jego skutku musi jeszcze dołączyć się inny czyn samowolny sprawcy, aby mu zapewnić zupełną władzę nad rzeczą pożądaną, to w tym właśnie samowolnym czynnie a nie w przygotowującym go podstępnej czynności leży moment, rozstrzygający o kwalifikacji ustawowej (7 marca 1929 II 3 K. 12/29).

§ 185 u. k.

587. Zatrzymanie rzeczy, pochodzących z kradzieży, w celu wydania ich policji, może stać się karygodne, o ile sprawca zatrzymania zaniecha następnie wydania rzeczy policji a poweźmie zamiar nabycia ich, ukrycia lub zbycia (6 maja 1929 II 3 K. 90/29).

§ 187 u. k.

588. Do przyjęcia czynnego żalu nie wystarcza stwierdzenie, że władza przełożona sprawy sprzeniewierzenia zarządziła ściągnięcie sumy sprzeniewierzonej z przypadającej mu w przyszłości płacy służbowej, o ile zarządzenie to nastąpiło bez zgody sprawcy (11 marca 1929 Kr. 562/28).

§ 209 u. k.

589. Obwinienie o zmyśloną zbrodnię przed zwierzchnością stanowi zbrodnię oszczerstwa z § 209 u. k. bez względu na skutek tego obwinienia (11 marca 1929 II 3 K. 10/29).

§ 217 i 218 u. k.

590. Bezskuteczne nakłanianie współwięźnia do udzielenia nakłaniającemu pomocy przy oswobodzeniu z więzienia innych współwięźniów, z powodu zbrodni uwięzionych, zawiera cechy podżegania do zbrodni z § 217 u. k. w sposób przewidziany w § 9 u. k., chociażby zachodziła możliwość urzeczywistnienia przytem również ucieczki nakłaniającego.

Obwinionym w rozumieniu § 218 u. k. jest nie tylko ten, przeciw któremu wdrożono śledztwo; wystarczy świadomość sprawcy, że korzystający z jego pomocy jest uwięziony z powodu zarzutu zbrodni, wymienionej w § 218 u. k. (14 marca 1929 II 3 K. 2/29).

§ 335 u. k.

591. Do poczytania przestępstwa z § 335 u. k. nie jest wymagana możliwość przewidzenia ciężkiego uszkodzenia lub śmierci człowieka ; wystarcza zdawanie sobie sprawy, że działanie lub zaniechanie może spowodzić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego (wina świadoma, lekkomyślność) lub nawet niezdawanie sobie sprawy, chociaż sprawca mógł lub powinien był skutek lub stan przestępny przewidzieć (wina nieświadoma, niedbalstwo) (11 marca 1929 Kr. 440/28).

§ 6 u. k. s.

592. Sama uprzednia wiadomość o tem, że przestępstwo ma być popełniane, nie jest jeszcze porozumieniem się z uczestnikami przestępstwa (art. 6 u. k. s.). Porozumienie polega na działaniu, podpadającemu pod pojęcie podżegania, pomocy lub innego współdziałania, o których mówią przepisy § 5 i 239 u. k. z r. 1852 (21 maja 1929 II 3 K. 53/29).

art. 27 u. k. s.

593. W art. 27 u. k. s. jest mowa o złączeniu się trzech lub więcej osób w celu popełnienia jednego lub więcej przestępstw skarbowych. Zamiar ciągłego popełniania przestępstw skarbowych nie jest znamieniem złączenia się w rozumieniu art. 27 u. k. s., o ile chodzi o przestępstwa skarbowe, popełnione na obszarze mocy obowiązującej ust. karnej z r. 1852 (21 maja 1929 II 3 K. 72/29).

art. 64 u. k. s.

594. Art. 64 u. k. s. określa wyczerpująco cechy szczególnego wypadku uczestnictwa w przestępstwie skarbowem, do którego nie potrzeba ponadto ogólnych jeszcze warunków uczestnictwa z art. 7 u. k. s. a w szczególności nie potrzeba świadomości, że przedmioty nabywane, pozbywane, przechowywane lub transportowane pochodzą z przestępstwa (przemytu) (4 lutego 1929 Kr. 479/29).

art. 65 u. k. s.

595. Zakupno tytoniu rządowego i przeniesienia go do domu w tym celu, aby z niego bezprawnie wyrabiać papierosy na sprzedaż, jest już usiłowaniem przestępstwa z art. 65 ust. 2 u. k. s. (21 maja 1929 II 3 K. 107/29).

art. 92. u. k. s.

596. Za przestępstwo z art. 92 u. k. s. może odpowiadać tylko ten, kto ma zezwolenie władzy skarbowej na sprzedaż napojów spirytusowych. Odpowiedzialność za to przestępstwo może wypływać także z winy nieumyślnej (art. 1 u. k. s.) (15 kwietnia 1929 II 3 K. 45/29).

art. 9 lit. g) ust. amnest.

597. Do przestępstw skarbowych w rozumieniu art. 9 lit. g) ust. amnestyjnej z r. 1928 należą nie tylko przestępstwa z ustawy karnej skarbowej z r. 1926, ale wszystkie wogóle przestępstwa, polegające na naruszeniu obowiązku świadczeń publiczno-prawnych na rzecz Skarbu Państwa a więc obowiązków, nałożonych na obywateli ustawami skarbowymi w interesie zabezpieczenia dochodu skarbowego (2 maja 1929 II 3 K. 153/29).

art. 21 Konstytucji

598. Jeżeli postępowanie karne wdrożono przeciw osobie, która dopiero po wdrożeniu postępowania uzyskała mandat poselski, to takie postępowanie karne może ulec zawieszeniu w myśl ustępu drugiego art. 21 Konstytucji dopiero na żądanie Sejmu. Jak długo Sejm nie zażąda zawieszenia postępowania, musi ono toczyć się dalej i być ukończone (29 stycznia 1929 Kr. 518/28).

§ 319 p. k.

599. Jeżeli oskarżenie zarzuca tylko działanie o cechach zbrodni dzieciobójstwa z § 139 u. k., to nie jest dopuszczalne pytania ewentualne co do wykroczenia z § 339 u. k. (25 lutego 1929 Kr. 379/28).

§ 344 l. 6 p. k.

600. Jeżeli wyrok trybunału sądu przysięgłych, uwalniający od oskarżenia o zbrodnię morderstwa, uchylono wskutek zażalenia nieważności prokuratora jedynie z tego powodu, że trybunał wbrew przepisowi § 320 p. k. nie zadał przysięgłym także pytania ewentualnego w kierunku zbrodni zabójstwa, to na ponownej rozprawie zadanie przysięgłym pytania w kierunku zbrodni morderstwa i potwierdzenia tego pytania przez przysięgłych powoduje nieważność z l. 6 § 344 p. k. (16 maja 1929 II 3 K. 113/29).

J. Prokopowicz
Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego
(b. zabór pruski)

I. Kodeks karny z 1871 r.

§ 51 K. K.

§ 51 K. K. ma na względzie stan nieprzytomności lub chorobliwego zaburzenia czynności umysłu, który wyklucza zdolność swobodnego kierowania się wolą, nie zaś brak świadomości czynów. (15. VI. 29, 17/29).

§§ 53, 54, 367 1. 8 i 368 1. 7 K. K.

W wypadkach §§ 53 i 54 K. K. postanowienia §§ 367 1. 8 i 368 1. 7 K. K. stosowane być nie mogą. (5. III. 29, 781/28).

§ 74 K. K.

Przyjęcie ciągłości czynu nie jest bynajmniej sprzeczne z ustaleniem poszczególnych czynności wykonawczych, składających się na jeden czyn przestępny.

§ 174 1. 1. 1. K. K.

1. „Wychowawcą” jest osoba, której powierzono całkowite, chociażby nie wyłączne kierownictwo wychowania nieletniego, która zatem w stosunku do nieletniego zajmuje stanowisko podobne do stanowiska ojca lub opiekuna i z mocy służącego jej autorytetu obowiązana jest czuwać nad całością prowadzenia się wychowanka, w szczególności pod względem moralności i obyczajności. (13. VIII. 29, 348/29).

2. Wytyczną dla pojęcia „rodziców przybranych” jest stosunek, zbliżony do stosunku, istniejącego pomiędzy rodzicami i przysposobieńcami z jednej a dziećmi i przysposobieńcami z drugiej strony a więc stosunek, oparty na trwałym związku etycznym i uzasadniający niejako przynależność rodzinną. Chodzi o faktyczne trwałe ukształtowanie się takiego stosunku, nie zaś o zamiar przy przyjęciu dziecka, ani o cel, w jakim ono nastąpiło, nie jest również wymagane ani wyrażne przeniesienie pieczy, ani też umowa. (ibid).

§§ 185, 67/2 K. K.

Oдноśnie do występku z § 185 K. K. obowiązuje pięcioletni termin przedawnienia (§ 67/2 K. K.). (13. VIII. 29, 342/29).

§ 223 a. K. K.

1. „Niebezpiecznym” narzędziem może być pantofel, zależnie od grubości, wielkości, wagi i formy. (18. VI. 29, 225/29).

2. § 223 a K. K. nie ma zastosowania, gdy uraz cielesny zadano bronią, obchodząc się z nią w sposób zagrażający nie życiu, lecz zdrowiu. (WPK z 20. IX. 24, 330/23, OSP. IV. 324).

3. Wyraz „wspólnie”, użyty w § 223 a K. K. ma na względzie współsprawstwo w rozumieniu § 47 K. K. (WPK. z 20. IX. 24, 330/23, OSP. IV. 324).

4. Uraz zadany z zasadzki jest urazem przez „podstępny napad” (26. II. 25, 17/25).

§ 243/1; 1. 2. K. K.

Zamknięty schron wojskowy jest budynkiem w rozumieniu § 243/1 i. 2 K. K. (4. VI. 29, 263/29).

§§ 246, 350 K. K.

„Przywłaszczenie” w rozumieniu §§ 246, 350 K. K. ujawnić się musi w danych faktycznych, wskazujących na to, że sprawca dąży do wcielenia dzierzonych przez się przedmiotów do swego własnego majątku i do bezprawnego wywłaszczenia, w ten właśnie sposób, ich właściciela. Sprawca mieć musi zamiar „rem sibi habere”, nie wystarcza natomiast rozporządzenie przedmiotem i mieniem w zastępstwie właściciela, chociażby nawet wbrew jego woli, na rzecz kogo innego. (13. VIII. 29, 358/29).

§ 247 K. K.

Kradzież na szkodę członków rodziny nie przestaje być przestępstwem a tylko ściąganie i skazanie za nią nie może nastąpić bez wniosku (6. IX. 29, 389/29).

§ 332 K. K.

W myśl § 332 K. K. podarunek dany urzędnikowi i naruszenie przezeń obowiązku urzędowego przedstawiają się jako świadczenie wzajemne. Pomiedzy ofiarodawcą a urzędnikiem następuje jawne lub milczące porozumienie, iż podarunek ma stanowić wynagrodzenie za skonkretyzowane, w wzajemnym porozumieniu, nadużycie służbowe. Zapłata musi tedy stanowić przyczynę i motyw naruszenia obowiązku urzędowego. Samo uczucie wdzięczności za doznane uprzednie uprzejmości lub podarunki, jako motyw działania urzędnika nie wystarcza nietylko do kwalifikacji czynu z § 332 K. K., lecz również z § 331 K. K. (20. VIII. 29, 390/29).

§ 357 K. K.

Stany faktyczne § 357 K. K. jako swoistego rodzaju formy akcesoryjne udziału przełożonego w urzędzie urzędnika

w przestępstwach urzędowych zasadniczo w grę wchodzić nie mogą, jeżeli ów przełożony urzędnik sam dopuszcza się danego przestępstwa urzędowego w roli sprawcy, czy też współsprawcy razem z podwładnym swym urzędnikiem. (13. VIII. 29, 358/29).

§ 359 K. K.

Przepis § 359 K. K. nie wyklucza bynajmniej „ustanowienia” drogą konkludentnego aktu prawnego. (25. VI. 29, 302/29).

II. Postępowanie upadłościowe (ordynacja konkursowa) ust. z 10. II. 1877 w brzmieniu ust. z 17. V. 1898.

1. Pod pojęcie „przedmiotów majątkowych”, jakie ma na względzie § 239/1 l. 1. 1. ust. upadł. podpadają nie tylko przedmioty ruchome, lecz i nieruchomości i nie tylko przedmioty fizyczne, lecz także prawa rzeczowe i pretensje, z czego wynika, że fikcyjna sprzedaż nieruchomości i fikcyjne przelanie prawa własności na fikcyjnego nabywcę, w celu udaremnienia, wierzycielom konkursowym zaspokojenia ich pretensyj z nieruchomości, stanowi tak samo usunięcie „przedmiotu majątkowego” w rozumieniu § 239/1 l. 1. 1. ust. upadł., jak usunięcie, w takim celu, przedmiotu ruchomego. (28. V. 29, 707/28).

2. Czyn § 239/1 I. 1. 1. ust. upadł., podobnie jak § 288 K. K. nie polega na tem, że dany przedmiot wychodzi rzeczywiście z majątku dłużnika, przestaje być jego własnością, lecz na takich działaniach dłużnika, które, pozostawiając przedmiot w jego majątku, zmierzają do uniemożliwienia wierzycielom osiągnięcia, drogą przymusową, zaspokojenia ich pretensji z owego przedmiotu. (28. V. 29, 707/28).

III. Ust. karna skarbową z 2. VIII. 1926 (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 609).

1. Nieznajomość postanowień taryfy celnej stoi na równi z błędem faktycznym (29. XI. 28, 463).

2. „Przechowywanie” i „ukrywanie” w rozumieniu art. 7. U. K. S. mają identyczne znaczenie i nie mieszczą w sobie tych cech, jakie ma pojęcie „nabycia” w § 259 KK. lub pojęcie „dzierżenia” z § 241 KK. (5. XI. 28, 410/28).

3. Fakt, że oskarżony był już dwukrotnie za przemytnictwo karany, nie wystarcza do zastosowania art. 24. U. K. S., który wymaga, aby recydywa była dokonana z winy umyśl-

nej, aby poprzednie kary były odcierpiane, oraz aby od pierwszego ukarania do dnia popełnienia trzeciego czynu nie upłynęło lat pięć. (5. XI. 1928, 406/28).

4. Łagodząc kary z mocy art. 31. U. K. S. Sąd wyrokujący winien w uzasadnieniu wyroku przytoczyć sumę należności monopolowych, kwotę opłat celnych i dopiero na tej podstawie wskazać wysokość zasadniczej kary pieniężnej, którą następnie złagodził, orzeczenie zaś o zastępczej karze aresztu winno wskazywać normę zamiany grzywny na areszt (art. 20 U. K. S.) (26. III. 1929, 4 K. 91/29).

5. Według art. 45, 46 i 53 U. K. S. kara pieniężna za przemytnictwo zależną jest od rozmiaru rzeczywistej szkody, mogącej wyniknąć dla Skarbu Państwa, wobec czego obojętną jest rzeczą, czy przemytnikowi przypisuje się winę umyślną, czy nieumyślną (14. VI. 29 315/29).

6. Ustalenie, że w ogrodzie oskarżonego na przestrzeni 32 m² rosły wśród warzyw rośliny tytoniowe, uzasadnia raczej skazanie go z ustępu drugiego niż pierwszego art. 57. U. K. S. i to pod warunkiem dalszych jeszcze ustaleń co do przestrzeni, którą mogły zająć same tylko rośliny tytoniowe (6. V. 29, 243/29).

7. Sprzedaż wyrobów tytoniowych, dokonywana przez cesjonariusza praw koncesyjnych w miejscu, w koncesji wymienionem, na mocy koncesji, cedentowi udzielonej, objęta jest dyspozycją karną art. 15/1 nie zaś art. 5 lit. e ust. o mon. tyt. karnej z art. 74 w związku z art. 66/3 UKS. ; sprzedaż zaś napoi spirytusowych w analogicznych warunkach, ulega karze, w stosunku do cedenta i cesjonariusza, z art. 6, 90/2 UKS. (27. VIII 29, 351/29).

8. Art. 19. 1. 1 zdanie 2 rozp. Prez. Rzp. z 26 marca 1927, poz. 289/29 o monopolu spirytusowym ma i w górnośl. części woj. śląskiego moc obowiązującą (13. II. 1929, 513/28).

9. Sprzedaż bez zezwolenia władzy skarbowej, piwa o wartości powyżej 2¹/₂% alkoholu, ulega karze z art. 97 UKS. (6. V. 29, 201/29).

10. Sprzedaż niedozwolona sacharyny uszczupła pośrednio dochód płynący z akcyzy od cukru. Z tej racji do sprzedawania ścigania i wyrokowania wymaga się w myśl art. 40 i 41 UKS. okresu 3 względnie 6-letniego (6. V. 29, 199/29).

11. Przepis art. 1270¹⁹ załącznika do rozp. Rady Min. z 21 XII. 22. o wyrobie sprzedaży i używania sztucznych substan-

cyj słodkich (Dz. U. R. P. poz. 1056), jak to wynika z treści § 1 tegoż rozp., nie ma na obszarze woj. śląskiego mocy obowiązującej (ibid).

12. Art. 1270⁴⁴ załącznika do rozp. Rady Min. z 21. XII. 22. (Dz. U. R. P. poz. 1056) nie łączy bynajmniej przechowywania sacharyny z przewiezieniem jej potajemnie z zagranicy. Przechowanie i przywóz potajemny z zagranicy stanowią dwa odrębne stany przestępne, przyczem przechowywanie rozumie się w sensie posiadania cum animo (6. V. 29, 180/29).

13. Art. 196 U. K. S., zabraniający „reformatio in pejus” odnosi się do postępowania sądowego (27. VIII. 29, 357/29).

14. Art. 16 rozp. Min. Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z 11. VI. 1920 Dz. U. R. P. Nr. 5 poz. 314. o taryfie celnej doznał przez art. 239 1. 6 U. K. S. ograniczenia o tyle, że nie odnosi się on do postępowania sądowego w sprawach karno-skarbowych (29. XI. 28, K. 463/28).

15. Przy rozstrzygnięciu kwestyj przedsądowych sądy badają samodzielnie trafność zastosowania przez władze skarbowe przepisów skarbowych (29. XI. 28, 463/28).

IV. Rozp. Prez. Rzp. z 10. V. 1927 o prawie prasowym (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 398; jednolity tekst — Dz. U. R. P. 28, Nr. 1, poz. 1).

Art. 38, 76.

1. W razie ustalenia, że druk zajęty podzielić się nie da, uzasadnioną jest konfiskata całego czasopisma. Podzielność czasopisma jako kwestja faktu nie może być rozpatrywana przez sąd rewizyjny (5. II. 1929 323/28).

Art. 54.

2. Art. 54 prawa prasowego nie ma zastosowania w wypadku, gdy redaktor sam jest autorem artykułu na podstawie uzyskanych informacji (9. IV. 1929 126/29).

3. Uwolnienie redaktora odpowiedzialnego od odpowiedzialności za przestępstwa, popełnione w treści druku, na tej podstawie, „iż w czasie popełnienia zarzuconego mu przestępstwa był tylko nazwanym „redaktorem odpowiedzialnym”, gdyż wówczas nie władał jeszcze dostatecznie językiem polskim” ujawnia błąd prawny, gdyż, w myśl art. 54 rozp. Prez. Rzp. o prawie prasowym, redaktor odpowiedzialny nie uznany za sprawcę lub biorącego udział w przestępstwie, od-

powiada za dopuszczenie, nawet przez nieoględność, do ogłoszenia w czasopiśmie utworu, zawierającego treść przestępną (19. VII. 29, 314/29).

V. Rozp. Prez. Rzp. z 10. V. 1927, zmieniające niektóre postanowienia ustaw karnych o rozpowszechnianiu nieprawdziwych wiadomości i o zniewagach (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 399; jednolity tekst — Dz. U. R. P. 28. Nr. 1, poz. 2).

1. Aby wiadomość mogła być nieprawdziwą lub przekreconą, musi ona dotyczyć pewnej czynności, jakiegoś zdarzenia lub jakiegoś faktu, nie zaś opinii, poglądu lub krytyki jakiegoś faktu, które jak długo opierają się na faktach prawdziwych, mogą być uważane za błędne, mylne, nieuzasadnione, zjadliwe lub t. p. lecz nigdy za takie, do jakich dałby się zastosować przymiotnik „nieprawdziwe” lub „przekrecone” (25. VI. 29, 272/29).

2. Możliwość wyrządzenia Państwu szkody lub wywołania niepokoju publicznego stanowi przesłankę jedynie przedmiotową (26. II. 29, 466/28).

3. „Rozpowszechnieniem” wiadomości treścią pisma jest działanie, zapomocą którego treść pisma, zgodnie z zamiarem sprawcy, zostaje udostępniona szerszemu gronu osób, lub też osobie, mającej spowodować dalszy jego obieg (13. IX. 29, 430/29).

VI. Ust. amnestyjna z 22. VI. 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 70 poz. 641).

Przestępstwa popełnione na szkodę majątku samorządowego przez funkcjonariuszy samorządowych nie są na zasadzie art. 9, lit. i. ust. amnestyjnej z 22. VI. 1928 (Dz. U. R. P. Nr. Poz. 641) wyłączone z pod dobrodziejstwa amnestji (13. VIII. 29, 358/29).

VII. Kodeks Postępowania Karnego.

1. Zarówno według §§ 404, 399 1. 2 UPK, jak według art. 577, 578 i 579 K. P. K. wznowienie postępowania karnego na podstawie czynów przestępnych, które rzekomo miały wpływ na wydanie wyroku nie może mieć miejsca, jeżeli przed złożeniem wniosku o wznowienie, popełnienie przestępstwa nie zostało ustalone prawomocnym wyrokiem, chyba że wyrok nie może zapaść z powodu ustawowych okoliczności, wyłąc-

czających wyrokowanie co do tego przestępstwa lub zawierających postępowanie na czas nieograniczony (6. IX. 29, 566/29).

2. „Nowemi” w rozumieniu art. 579 K. P. K. nie są fakty i dowody, ujawnione w śledztwie wstępnym, których na rozprawie głównej nie sprawdzono i co do których wysunięta w rewizji przyczyna rewizyjna z § 377 1. 8 UPK. nie odniosła skutku (6. IX. 29, 566/29).

3. Wznowienie, na zasadzie art. 579 K. P. K., zakończonego wyrokiem prawomocnym postępowania karnego jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy nowe fakty lub dowody budzą poważną wątpliwość co do słuszności zapadłego wyroku (6. IX. 29, 519/29).

4. Ujawnienie prawomocnego skazania po naruszającym zasadę „ne bis in idem” powtórnym prawomocnym skazaniu za ten sam czyn, uzasadnia w myśl art. 579 K. P. K. wznowienie postępowania karnego (6. IX. 29, 579/29).

Dr. Ryszard Leżański,
Sędzia Sądu Najwyższego

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór rosyjski)

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 1142 i 1147. Ody wierzyciel występuje o zobowiązanie dłużnika do spełnienia pewnego czynu, może on równocześnie domagać się zasądzenia od dłużnika odszkodowania za opóźnienie w wykonaniu. Jeżeli jednak przedmiot obowiązku jest tego rodzaju, iż wykonanie wymaga osobistego udziału dłużnika, ten zaś stanowczo odmawia świadczenia, wówczas wierzyciel władny jest zgodnie z art. 1142 kc. dochodzić jedynie szkód i strat, zrzędzonych zupełnym niewykonaniem zobowiązania. Natomiast gdy dłużnik nie uchyla się stanowczo od wykonania takiego obowiązku, a również gdy zobowiązanie może być wykonane przez osobę trzecią, nie ma przeszkody prawnej, by sąd, zobowiązując wyrokiem dłużnika do spełnienia pewnego czynu, nie mógł skazać go jednocześnie w myśl art. 1147 kc. na zapłatę wierzycielowi, tytułem odszkodowania za zwłokę, pewnej kwoty pieniężnej za każdy dzień opóźnienia, o ile w ciągu oznaczonego terminu zobowiązania swego nie wykona. Tego rodzaju

ju odszkodowanie za opóźnienie w wykonaniu może być wyrzeczone zarówno, gdy zobowiązanie dotyczy stosunków majątkowych, jak i w zobowiązaniach, wynikających ze stosunków rodzinnych, gdzie niewykonanie zobowiązania wyrządza uprawnionemu wyłącznie krzywdę moralną. (Orz. zwiększ. składu S. N. 26. IV. — 4. V. 1929 r. I. C. 84—28).

Kodeks handlowy 1809 r.

Art. 22. Każdy ze wspólników z mocy samego prawa odpowiada solidarnie za zobowiązania spółki, skąd płynie dalszy wniosek, że wyrok, wydany przeciwko spółce, ulega wykonaniu z samego prawa przeciwko każdemu ze wspólników, wskazanych w akcie spółki, bez potrzeby wyjednywania nowego wyroku, zwłaszcza, gdy spółnik, przeciwko któremu wszczęto akcję, wyraźnie w tym charakterze wymieniony jest w wyroku. (19. IV. 1929 r., I. C. 80—29).

Ustawa o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby z 19. V. 1920 r. (D. U. 44 poz. 272)

Art. 15 i 17. Stosownie do art. 17 osoby niestale zatrudnione, obowiązane są z chwilą objęcia pracy same zgłosić się do Kasy Chorych celem wpisania ich na listę członków. Okoliczność ta jednak nie zwalnia bynajmniej pracodawcy od obowiązku takiegoż zgłoszenia, gdyż z mocy art. 15 obowiązany on jest do zgłoszenia wszystkich bez wyjątku pracowników, a zatem i niestale zatrudnionych. (24. V. 1929 r., I. C. 1352/28).

Ustawa o ochronie lokatorów z 11. IV. 1924 r.

Art. 30. Pogląd sądu okręgowego, iż pojedynczy wyrok sądu obcego nie może służyć za dowód, iż obywatele polscy korzystają z dobrodziejstwa francuskiej ustawy o ochronie lokatorów, nie znajduje oparcia w art. 30 ust. o ochr. lok., który nie zawiera żadnych wskazówek, w jaki sposób powinno być udowodnione istnienie wzajemności w ustawodawstwie mieszkaniowym. Wbrew mniemaniu sądu okręgowego, pojedynczy wyrok prawomocny, stwierdzający, iż w danym państwie obcem obywatele polscy korzystają co do najmu lokali z tych samych uprawnień, co obywatele tego państwa, o ile nie udowodnione zostały późniejsze odmienne prawomocne wyroki, w zupełności wystarcza do zastosowania polskiej ustawy o ochronie lokatorów względem obywateli tegoż państwa. (3. I. 1929 r., I. C. 2206/28).

Rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych z dnia 14. V. 1924 r.

§ 3. Przy przerachowaniu należności z pożyczki za czas powstania tytułu, uzasadniającego należność, winna być uważana data zawarcia pożyczki, a nie data późniejszej cesji, bez względu na to, czy żądanie przerachowania zgłasza pierwotny wierzyciel, czy też osoba, na której rzecz on wierzytelność zcedował, albowiem przy cesji zobowiązanie pozostaje to samo i na cesjonariusza przechodzą wszystkie dotyczące zcedowanej wierzytelności prawa cedenta, prócz tylko wyłączenie do osoby przywiązanych. (15. II. 1929 r., I. C. 650/28).

Prawo wekslowe z 14. XI. 1924 r.

Art. 94. Uszkodzenie weksłu może być podstawą jego umorzenia, jednak o tyle tylko, gdy sięga tak daleko, że uniemożliwia stwierdzenie identyczności weksłu uszkodzonego z poszukiwanym, albo pozbawia poszukującego możliwości wykonywania służących mu praw wekslowych, wówczas bowiem weksel zastąpiony być winien orzeczeniem sądowym (art. 99 pr. weksl.). (24. V. — 5. VI. 1929 r., I. C. 394/29).

Przepisy o dobrach poduchownych z 13. VII. 1871 r. poz. 49763.

Przepisy o dobrach poduchownych wydane były w celach politycznych antypolskich, zmierzały bowiem do wynarodowienia Polaków przez wzmocnienie w Polsce elementu rosyjskiego i odsunięcie ludności polskiej od korzystania z ziemi. Ze zmianą sytuacji prawnohistorycznej przepisy te same przez się upadły, wobec czego stały się nieważne oparte na tych przepisach zamieszczone w wykazie hipotecznym dóbr poduchownych rygory, zawierające ograniczenia właściciela pod względem oddawania majątku w dzierżawę lub administrację oraz aljenowania go, a także związane z nimi ściśle rygory, dotyczące zakazu oddawania majątku w zastaw i obciążania go długami. (5. III — 5. IV. 1929 r., I. C. 1321/28).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 128. W myśl art. 128 u. h. każdy, roszczący prawo do spadku, winien w toku postępowania spadkowego zgłosić je trybem, tam przepisany, pod rygorem skutków prekluzji, wskazanych w art. 131 u. h., które polegają na tem, że nie-

zgłaszający w terminie traci możliwość legitymowania się do spadku i kwestjonowania praw osób, które się zgłosiły, w trybie hipotecznym, zachowując tylko możliwość w pewnych warunkach dochodzenia roszczeń w drodze procesu. Wobec tego osoba, która wskutek niezgłoszenia się w toku postępowania spadkowego uległa prekluzji, nie może podważać drogą zażalenia decyzji zwierzchności hipotecznej praw spadkobierców, przez też zwierzchność uznanych i do wykazu hipotecznego wciągniętych. (13. VIII. 1929 r., I. C. 455/29).

Prawo o przywilejach i hipotekach 1825 roku.

Art. 24. Należność skarbu państwa z tytułu kar za zwłokę w uiszczeniu podatków i opłat skarbowych nie korzysta z przywileju pierwszeństwa zaspokojenia (art. 7 p. 1 i art. 9 p. 9); nie może być również traktowana, jako podpadająca pod przepis art. 24 i ulegająca zaspokojeniu po wszystkich innych wierzytelnościach. Do należności tej winna mieć zastosowanie ogólna zasada zaspokojenia stosunkowego, wyrażona w art. 5 prawa o przyw. i hip. (Orz. pełn. składu Izby I-jej 16. XI. 1928 r., I. C. 1428/27).

Ustawa hipoteczna Ziemi Wschodnich 1919 r.

Art. 29 b. W postępowaniu hipotecznym składanie w 2-jej instancji dokumentów uzupełniających przez stronę, której wniosek zatwierdzony został przez wydział hipoteczny, nie sprzeciwia się przepisom prawa. (12. IV. 1929 r., I. C. 1826/28).

Art. 72. Państwowy Bank Rolny, działający w zastępstwie Skarbu Państwa, ma prawo na podstawie swojej decyzji uzyskać hipoteczne zabezpieczenie pożyczki b. Państwowego Banku Szlacheckiego, udzielonej pod zastaw nieruchomości. (Orz. zwiększ. kompl. 12. IV. 1929 r., I. C. 1826/28).

Prawo prywatne międzynarodowe.

Art. 13. W myśl ust. 1 art. 13 ustawy z dn. 2. VIII. 1926 r. o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (D. U. poz. 581) małżeństwo obywatela polskiego, podlegającego prawu, obowiązującemu w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim, zawarte za granicą jedynie w formie cywilnej, obowiązującej w miejscu zawarcia małżeństwa, należy w Polsce uznać za ważne zawarte w obliczu prawa cywilnego. (Orz. połączonych Izb cywilnych S. N. z dn. 12. IV. 1929 r.).

Traktat wersalski. Aneks do art. 297 lit. d.

§§ 1 i 3. Z mocy traktatu wersalskiego zastosowane przez Niemcy na terytorjach, które uległy okupacji, zarządzenia wojenne, w szczególności ustanowienie przymusowej administracji, jak również podjęte w wykonaniu tych zarządzeń czynności, są nieważne (w tekście franc. „toutes ces mesures restant nulles”). Rozstrzygnięcie kwestji, jaką nieważnością, bezwzględną czy względną, dotknięta jest z mocy przepisów traktatu dana czynność, zależne jest od tego, jaki charakter ma ta czynność, czy narusza ona interes ogółu, czy jednostki, gdyż rozróżnienie aktów nieważnych z samego prawa i aktów ulegających tylko unieważnieniu, oparte jest na konieczności zastosowania odmiennego kryterjum przy ocenie ważności aktu, sprzecznego z porządkiem publicznym, i aktu, szkodliwego tylko z punktu widzenia interesów danej osoby prywatnej. Przeto nieważność czynności, dokonanych przez przymusowego zarządcę w stosunku do majątku przedsiębiorstwa, nad którym była ustanowiona administracja przymusowa, jak w danym przypadku oddanie przez przymusowego zarządcę należących do przedsiębiorstwa pokładów węgla na pewien czas do eksploatacji za umówione wynagrodzenie, jest względna i może być wyrzeczona tylko na żądanie samego właściciela, gdyż tylko jego interesy są dotknięte tem, że osoba, nie mająca od niego mandatu, działała w jego imieniu odnośnie do jego majątku. Jeżeli zaś właściciel zaakceptował te czynności i uznał je dla siebie za obowiązujące, niema podstaw do poczytywania ich za nieważne. (22. III — 11. IV. 1929 r., I. C. 651/28).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 1. Wszczęty przeciwko skarbowi państwa przez wojskowego, pełniącego służbę w pociągu pancernym, spór o odszkodowanie za bagaż utracony wskutek katastrofy, która zaszła w tymże pociągu z winy albo zaniedbania funkcjonariusza kolejowego, ulega rozpoznaniu sądu. (19. IV. 1929 r., I. C. 122/29).

Art. 4. Zasadzie kontrydiktoryjności procesu staje się załość i wówczas, jeżeli powód, mając kilka dłużników zobowiązania, zapożywa niektórych tylko z nich, pomijając innych; prawo bowiem nie zniewala go do bezwarunkowego wyko-

rzystania swoich uprawnień w całej rozciągłości, może więc on nawet zrzec się roszczenia przeciwko poszczególnym dłużnikom bez zezwolenia pozostałych, może się z nimi ułożyć oddzielnie (art. 1358 upc. i art. 2051 kc.) i wogóle w stosunku do nich rozporządzić swoim uprawnieniem według swego uznania. (1. III. 1929 r., I. C. 429/28).

Art. 681 i 767. Gdy zachodzi potrzeba zawieszenia postępowania z powodu śmierci uczestnika procesu, sąd może wydać w tym przedmiocie decyzję nie inaczej, jak po uprzednim zawiadomieniu pozostałych uczestników o terminie, w którym decyzja ma być wydana. (6. III. 1929 r., I. C. 2416/28).

Art. 764. Przepis art. 764 upc., przewidujący możliwość zgłoszenia żądania zmiany wyroku w odpowiedzi na skargę strony przeciwnej, dotyczy skarg apelacyjnych, ma jednak analogiczne zastosowanie i w postępowaniu incydentalnym w sprawach o przerachowanie ze względu na to, iż jest to postępowanie samoistne, w którym tak samo, jak i w postępowaniu skargowym, są ustalone prawa materialne stron, i nie ma podstaw ku temu, by stronę pod względem możliwości założenia skargi wzajemnej od orzeczenia sądu w sprawie o przerachowanie stawiać w gorszej sytuacji, gdy, chodzi o przerachowanie wierzytelności hipotecznej lub należności ustalonej wyrokiem prawomocnym lub ugodą, które winno być dokonane w trybie incydentalnym, niż gdy sprawa ma za przedmiot przerachowanie jakiej innej należności, które odbywa się w trybie postępowania skargowego. (15. II. 1929 r., I. C. 2234/27).

Art. 835. Przy rozpoznaniu wniosku o przywrócenie terminu należy przedewszystkiem zbadać, czy stronie służy termin, którego przywrócenia się domaga, a zatem, gdy chodzi o termin kasacyjny, sąd 2-ej instancji uprawniony jest do sprawdzenia, czy wobec ograniczenia kasacji, wprowadzonego ust. 2 art. 186 upc. strona ma prawo zaskarżenia kasacyjnie wyroku sądu okręgowego, upoważniające ją do korzystania z terminu dwumiesięcznego, przewidzianego w art. 191 upc., i dopiero po przekonaniu się, iż termin ten wogóle służył zgłaszającemu wniosek, może wdać się w ocenę słuszności tegoż wniosku, gdy zaś stwierdzi, iż wartość przedmiotu zaskarżenia nie przenosi 300 zł mocen jest odmówić przywrócenia terminu. (24. V. — 5. VI. 1929 r., I. C. 392/29).

Art. 893. Wydana w sporze egzekucyjnym decyzja, której mocą uznano, iż prawo wykonania wyroku, będącego podstawą egzekucji, wygasło, z istoty swej ma znaczenie wyroku i wskutek tego po upływie terminu zaskarżenia nabiera mocy prawa ze skutkami wskazanymi w art. 893 upc. (13. VIII. 1929 r., I. C. 684/29).

Art. 1384. Tekst punktu 4-go art. 1384, w redakcji pierwotnej, wprowadzonej w 1864 r. i dotąd niezmienionej, stanowi, iż czynności sądu polubownego ustają, jeżeli strony nie wybiorą nowych arbitrów na miejsce tych, którzy zmarli lub ustąpili, albo nie powierzą rozstrzygnięcia sprawy pozostałym, w liczbie nieparzystej, arbitrom. Tekst powyższy dostosowany był do ogólnych zasad organizacji sądów polubownych, wprowadzonych z mocy przepisów art. 1376 i nast. upc. w redakcji z 1864 r. W organizacji tej nowelą proceduralną z dnia 16. VII. 1925 r. (poz. 637) dokonane zostały kardynalne zmiany w kierunku skrępowania dowolności stron i skutecznego zapewnienia sądowi polubownemu możliwości wykonania powierzonych mu zadań oraz usunięcia przeszkód, które pod rządem poprzednich przepisów tamowały osiągnięcie tego celu. Ta przewodnia myśl znalazła także wyraz w nowej redakcji art. 1376 upc., gdzie wprowadzono normę, polegającą na tem, iż ustanowiony przez strony sąd polubowny nie ulega rozwiązaniu w przypadku ustąpienia arbitra, lecz następuje tylko ten skutek, że na miejsce ustępującego strona, która go wyznaczyła, obowiązana jest wyznaczyć inną osobę, a w razie niewyznaczenia pozostali arbitrowie bez względu na ich liczbę parzystą czy nieparzystą, władni są rozpoznać sprawę i wydać wyrok. Wobec tej zasadniczej modyfikacji w ustroju sądu polubownego przepis p. 4 art. 1484 upc., którego nowela z 1925 r. wyraźnie nie dotknęła, znalazł się w rażącej sprzeczności z nowym art. 1376. W myśl więc zasady, iż nowy przepis, niedający się pogodzić z dawniejszym, ma przewagę, art. 1384 p. winien być poczytywany za uchylony w tem, w czem się nie zgadza z nową redakcją art. 1376 upc. (28. III. 1929 r., I. C. 2454/28).

Art. 1512. Do rozpoznania sporu, wszczętego przez męża przeciwko żonie o wydanie dziecka nieletniego, jeżeli mąż ma zamieszkania w Warszawie, a żona, nie będąc sądownie rozłączona, zamieszkuje w Krakowie, właściwym jest sąd okrę-

gowy w Warszawie, o ile żona nie jest uprawniona mieszkać oddzielnie, przytem fakt objęcia stanowiska w służbie państwowej nie jest podstawą do takiego uprawnienia w stosunku do męża. (Orz. powiększ. składu Izby I-ej 26. IV — 4. V. 1929 r., I. C. 777/28).

Art. 1527 uwaga. Skarbowi państwa służy hipoteka prawna na majątku nieruchomym dłużnika z tytułu należności, uznanych ustawowo za bezsporne, tytułem zaś do zabezpieczenia hipoteki prawnej jest orzeczenie właściwej władzy administracyjnej, która powołana jest do stwierdzenia istnienia należności i stwierdzenia osoby dłużnika. Rozpoznając więc wniosek o zabezpieczenie hipoteki prawnej, zwierzchność hipoteczna obowiązana jest zbadać, czy przedstawiony tytuł wydany został w trybie właściwym przez właściwą władzę, i czy w myśl tego tytułu dłużnikiem jest osoba, której nieruchomości ma być obciążona hipoteką prawną, natomiast nie jest uprawniona do rozstrzygania, czy właściciel nieruchomości odpowiedzialny jest za należność skarbu, chociaż nie jest wskazany, jako dłużnik, w orzeczeniu władzy administracyjnej. (5. VI. 1929 r., I. C. 1928/28).

Przepisy tymcz. o kosztach sądowych z 1917 r.

Art. 57. W przypadku zawarcia układu w postępowaniu upadłościowym, z mocy art. 57 przep. tymcz. o koszt. sąd. opłata stosunkowa na rzecz skarbu pobierana jest od sumy, która ma być wypłacona „na mocy układu” sprawdzonym wierzycielom, czyli mowa tam jest o sumach, których uiszczenie będzie uzasadnione warunkami zawartego układu; nie obejmuje to wierzytelności uprzywilejowanych, gdyż też, jako korzystające z pierwszeństwa, regulowane są niezależnie od wyników układu i zaspokojenia wierzycieli nieuprzywilejowanych (art. 533 i 558 kod. handl.). A zatem nie jest zgodne z prawem pobranie opłaty od ogólnej sumy sprawdzonych wierzytelności uprzywilejowanych i nieuprzywilejowanych, gdyż należało ją pobrać tylko od sumy długów nieuprzywilejowanych. (28. III — 19. IV. 1929 r., I. C. 1290/28).

Wacław Miszewski
Sędzia Sądu Najwyższego

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór austriacki)

Kodeks cywilny.

§ 47. Małżeństwo, zawarte przez obywatela węgierskiego we Lwowie, po uzyskaniu przezeń rozwiązania przez sądy węgierskie jego poprzednich dwóch małżeństw, jest ważne (O. z 7. VIII. 1928 R. 1355/27).

§ 96 i 109. Choroba umysłowa żony, rozwijająca się na tle luetycznym, uzasadnia separację małżeństwa od łoża i stołu. Kontynuowanie stosunku małżeńskiego z żoną mimo jej słabości nie pozbawia męża prawa żądania separacji, gdyż § 96 uc. nie ma zastosowania w procesach o separację (O. z 2 V. 1929 R. 2385/28).

§ 133. W małżeństwie żydowskim, rozwiedzionem tylko rytualnie, mąż nie może domagać się sądownie zniewolenia żony, by powróciła do wspólności małżeńskiej, choćby małżeństwo nie było ustawowo rozwiedzione. (O. z 21. VIII. 1928 R. 590/28).

§ 776. Prawo do zachowku, niedochodzone przez dziedzica koniecznego za jego życia, nie przechodzi na jego spadkobierców (O. z 3. VII. 1929 R. 1550/29).

§§ 871 i 932. Dostarczenie w miejsce zamówionego futra ze skórek nowych — futra zrobionego w jednej trzeciej części, ze skórek starych jest wprowadzeniem nabywcy w błąd co do głównego przedmiotu umowy i istotnych jego właściwości. Błąd ten uzasadnia unieważnienie umowy i żądania zwrotu zapłaconej ceny kupna (O. z 30. III. 1929 R. 467/29).

§ 1017. Przeniesienie własności rzeczy, nabytej przez pełnomocnika, następuje natychmiast z chwilą odbioru jej przez pełnomocnika i nie potrzeba jeszcze jakiegoś dodatkowego aktu tradycji. Postanowienie końcowe § 1017 Kod. cyw. że pełnomocnictwo tajne nie ma wpływu na prawa trzeciego tj. kontrahenta pełnomocnika, nie odbiera mocodawcy uprawnienia do wniesienia skargi o wyłączenie nabytej rzeczy z pod egzekucji. (O. z 13. III. 1929 R. 726/28).

§ 1042. Jeżeli osoba obca, nie pozostająca w związku z Kasą Chorych, rozmyślnie przez czyn karalny uszkodzi na ciele członka Kasy Chorych i Kasa wskutek tego ponosi kosztą z tytułu ubezpieczenia. Kasa Chorych może zapłaconej sumy dochodzić w myśl § 1042 uc. od uszkodziiciela. (O. z 7. V. 1929 R. 736/29).

§§ 1052, 1012 i 1170. Zasada wzajemnej zawistości świadczeń, wyrażona w §§ 1052 i 1062 uc., ma zastosowanie także przy umowach o dzieło, a w szczególności w wypadkach § 1170 uc. (O. w składzie siedmiu sędziów z 7. I. 1929 Rw. 1716/28).

§ 1052. Obrona gospodarczych interesów sprzedawcy na kredyt, określona w § 1052 kc., nie daje mu prawa odstąpienia od umowy (ptrz. § 936 kc.); dlatego sprzedawca nie może uchylić się od skutków z art. 355 Kod. handl., jeżeli ani nawet w terminie dodatkowym, danym mu do wykonania umowy, nie żądał zapłaty lub zabezpieczenia ceny kupna (O. z 5. III. 1929 R. 132/29).

§ 1054. Kontrakt kupna gruntu, któremu urząd ziemski prawomocnie odmówił zatwierdzenia na podstawie rozp. ces. z 9 sierpnia 1915 austr. Dzpp. Nr. 234, nie może i po uchyleniu tego rozp. przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 19 listopada 1927 (Dz. U. R. P. nr. 106 poz. 907) służyć za podstawę do przewłaszczenia (O. z 30. IV. 1929 R. 245/29 Tak samo O. z 13. XI. 1928 Rw. 1609/28).

§ 1101. Ustawowe prawo zastawu, służące wydzierżawiającemu na ruchomościach dzierżawcy, nie gaśnie przez sprzedaż tych ruchomości, jeżeli nie jest ona połączona z wyniesieniem ich z przedmiotu dzierżawy (O. z 2. V. 1929 Rw. 2738/28).

Ochrona lokatorów.

Art. 1 i 2 L. 1 lit. k. Najem wozowni i stajni jako budynków podlega ochronie lokatorów. Plac wynajęty jako przynależność stajni nie jest wyjęty z pod tej ochrony (O. z 1. II. 1929 Rw. 2636/28).

Art. 2 ustęp 2. Przepis ustępu drugiego art. 2 ustawy o ochronie lokatorów o trzymiesięcznym wypowiedzeniu odnosi się do wszystkich wypadków w ustępie pierwszym lit. e teje ustawy wymienionych (O. z 23. IV. 1929 Rw. 628/29).

Art. 3. W sporze o zapłatę czynszu najmu za lokal sklepowy nie ulega badaniu sądowemu okoliczności, czy wysokość tego czynszu, umówiona na piśmie, jest odpowiednia. (O. z 2. V. 1929 Rw. 2557/28).

Art. 11 ust. 2 lit. a. Wniosek o odroczenie terminu zapłaty zaległego komornego na sześć miesięcy i o rozłożenie jej na raty, postawiony w zarzutach, przeciw wypowiedzeniu najmu nie uchyla skutków zwłoki, wprowadzonych art. 11 ust. 2 lit. a ustawy o ochronie lokatorów.

Art. 11 ust. 2 lit. a. Nabywca nieruchomości może uzasadnić wypowiedzenie mieszkania zaległościami w zapłacie komornego, pochodzącymi z czasu przed nabyciem przezeń realności (O. z 22. V. 1929 Rw. 954/29).

Ochrona drobnych dzierżawców rolnych.

Nowonabywca nieruchomości nie może rozwiązania umowy dzierżawnej uzasadniać zaległością dawniejszą czynszu z czasu przed nabyciem nieruchomości, jeżeli czynsz nie był hipotecznie zabezpieczony na nabytej nieruchomości i jeżeli nabywca nie uzyskał ustępstwa prawa do czynszu zaległego. Ochrona ustawowa drobnych dzierżawców (ustawa z 3 lipca 1919 poz. 345 DPPP. i późniejsze) odnosi się tylko do dzierżaw istniejących już w dniu 18 lipca 1919 a nie do później powstałych (O. z 4. III. 1929 Rw. 332/29).

*

Przerachowanie.

§ 29. lit. a. Zaległe honorarja adwokackie, które powstały w Koronach austriacko-węgierskich należy przerachować według 100% skali stopy parytetowej z czasu powstania roszczenia (O. z 17. IV. 1929 R. 330/29 i Rw. 896/29).

§ 37. lit. a. Ustawowe moratorium, a tem samem i kapitalizacja odsetek w myśl § 37 lit. a rozporządzenia o przerachowaniu, mogły być zastosowane jedynie przed dniem 1 stycznia 1927, po tym dniu kapitalizacja odsetek jest dopuszczalna tylko w razie udzielenia moratorium sędziowskiego (O. z 7. V. 1929 R. 111/29).

§ 41. ust. 1. lit. b. Przy przerachowaniu wkładek złożonych przed wojną w domu bankowym na rachunek bieżący można przyjąć, że nie zostały one spłacone z winy dłużnika, jeżeli dom bankowy z wybuchem wojny przeniósł swą siedzibę z b. Galicji do Wiednia, a po ustaniu wojny nie starał się nawiązać stosunków z swymi wierzycielami przedwojennymi (O. z 3. IV. 1929 Rw. 302/29).

Postępowanie sądowe.

§ 1 nor. jur. Do rozpoznania skargi asystenta rabinackiego przeciw gminie żydowskiej o wynagrodzenie za czynności rabinowskie właściwe są sądy powszechne (O. z 27. I. 1928 R. 239/27).

§ 1 nor. jur. Orzecznictwo w sprawach o roszczenia prywatno - prawne, powstające z uregulowania stosunków

gruntowych według patentu cesarskiego z 5 lipca 1853 austr. dz. u. p. nr. 130 należy do sądów (O. w składzie siedmiu sędziów z 7, I. 1929 N. 123/24).

Art. 45 ustroju. Sądami szczególnymi w myśl art. 41 § 1 prawa z 6 lutego 1928 (Dz. U. R. P. nr. 12 poz. 93) o ustroju sądów powszechnych są także sądy rozjemcze dla Zakładu ubezpieczeń od wypadków. (O. z 30. IV. 1929 Nd 10/29).

§ 412 pc. W razie zmiany w składzie sądu orzekającego sąd nie jest obowiązany do ponawiania wszystkich dowodów przeprowadzanych w poprzednim postępowaniu. (O. z 20. II. 1929 Rw. 1557/28).

§ 9 ord. egz. Na podstawie wekslowego nakazu zapłaty wydanego przeciw Reprezentacji towarzystwa ubezpieczeń w X, mającej swą siedzibę w A., nie można prowadzić egzekucji przeciw oddziałowi tego towarzystwa mającego swą siedzibę w B. (O. z 10. IV. 1929 R 219/29).

§§ 35 i 37 ord. egz. Osoby, roszczące sobie prawo własności do rzeczy zajętych egzekucyjnie, nie mogą zwalczać egzekucji z tytułu rzekomej zapłaty wierzytelności egzekwowanej. (O. z 2. V. 1929 Rw. 2738/28).

§§ 308 i 316 ord. egz. W sporze wierzyciela, któremu sąd przekazał do ściągnięcia roszczenie zobowiązanego przeciw dłużnikowi trzeciemu, o zapłatę ten ostatni nie może przeciwstawić zarzutu, że spory co do prawnego istnienia przekazanej należności poddał umową zawartą z zobowiązanym pod orzecznictwo sądowi polubownemu. Wierzyciel jest wprawdzie pełnomocnikiem zobowiązanego, gdy dochodzi tej pretensji, ponieważ nie nabył jej jeszcze na własność, jak to następuje w razie przekazu w miejsce zapłaty (§ 316 ord. egz.) i ponieważ działa w jego imieniu (§ 308 ord. egz.). Ale jest pełnomocnikiem w swoim własnym interesie, skoro uzyskuje przez przekaz upoważnienie do ściągnięcia roszczenia strony zobowiązanej celem zaspokojenia swojej własnej wierzytelności (§ 308 ust. 1 ord. egz.). Dlatego procesowo należy uważać wierzyciela za stronę samoistną, a nie za pełnomocnika strony zobowiązanej. Pogląd ten znajduje poparcie w przepisie § 316 ust. 1 ord. egz., który poleca wierzycielowi sądowe zapowiedzenie sporu zobowiązanemu (§ 21 pc.); gdyby wierzyciel miał być tylko pełnomocnikiem w sporze, a właściwą stroną zobowiązany, zapowiedzenie sporu celem uzasadnienia

skutków cywilno-prawnych byłoby pojęciowo sprzeczne ze sobą, bo zobowiązany zapowiadałby spór samemu sobie (§ 1445 uc.). (O. z 30. IV. 1929 R 281/29).

§ 368 ord. egz. Dla obliczania interesu przy skardze z § 368 ord. egz. miarodajna jest cena targowa niedostarczonego towaru z tego dnia, kiedy świadczenie miało być wykonane, a jeśli to świadczenie przysądzone zostało prawomocnym wyrokiem, cena z dnia „tempus judicati”, który wstępuje w miejsce umownego czasu dostawy. (O. z 26. III. 1929 R w. 2664/28).

Ustawa wodna.

Art. 203. Oznaczenie wynagrodzenia za grunty wyłączone w myśl art. 209 § 2 ustawy wodnej, z 19 września 1922 (Dz. U. R. P.-1928 poz. 574) winno nastąpić w drodze niespornej przy odpowiednim zastosowaniu przepisów ustawy z roku 1878 o wyłączeniu kolejowem. (O. z 23. IV. 1929 R 217/29).

Art. 249. Roszczenie o odszkodowanie z tytułu strat i szkód, spowodowanych samowolną zmianą odpływu wody ze stawu, ulega rozpoznaniu przez sądy powszechne. (O. z 27. III. 1929 R 154/29).

Art. 249. § 3 polecający stronie niezadowolonej z orzeczenia władzy administracyjnej o odszkodowaniu „udać się do sądu o rozstrzygnięcie” rozumie przez to wyraźnie drogę sporu (O. z 15. I. 1929 R 984/28). Natomiast w orzeczeniu z 19. XII. 1928 R 772/28 izba trzecia Sądu Najwyższego wypowiedziała zasadę prawną, że odszkodowania z art. 249 § 3 ustawy wodnej można dochodzić w trybie postępowania niespornego.

Kodeks handlowy.

Art. 355. Nieodwoławny jest tylko wybór między dopełnieniem a niedopełnieniem umowy, ale nie między sposobami odszkodowania z powodu niedopełnienia umowy. Dlatego okoliczność, że powódka zagroziła pozwanemu, iż w razie dalszej zwłoki pokryje się gdzieindziej na jego koszt, nie wyłącza żądania szkody z powodu niedopełnienia umowy, chociaż w rzeczywistości nie wykonała pokrycia się. O. z 14. IV. 1929 R w. 1318/28).

Prawo wekslowe.

Art. 2 ust. ostatni. Jeżeli pozwany w zarzutach wniesionych przeciw wekslowemu nakazowi zapłaty powołał się —

choćby tylko ogólnie — na to, że weksel kaucyjny, będący podstawą skargi wypełniony został przez powoda na kwotę zbyt wysoką, może w dalszym toku postępowania wykazać trafność tego zarzutu np. wywodem, że powód policzył sobie karę konwencjonalną na kwotę nadmierną. (O. z 10. IV. 1929 Rw. 2072/28).

Art. 12 ust. 2 i art. 101. Indosatarjusz in blanco może dochodzić roszczenia wekslowego przeciw wystawcy weksła własnego, chociażby protest został założony na żądanie osoby innej. (O. z 9. VII. 1929 Rw. 1232/29).

Art. 16 i 17. Zarzut pozorności żyra nie mieści w sobie zarzutu żyra inkasowego. O. z 9. IV. 1929 Rw. 435/29).

Prawo kolejowe.

W myśl § 99 rozp. ces. z 16 listopada 1851 austr. Dzpp. Nr. 1 z r. 1852 strona, składająca materiały łatwopalne w rejonie ogniowym kolei, sama ponosi odpowiedzialność za wypadki pożaru bez względu na zezwolenie zarządu kolejowego na skład. (O. z 23. IV. 1929 R 223/29).

Prawo upadłościowe.

§ 12. Ogłoszenie upadłości nie wstrzymuje przemiany prenotacji, uzyskanej w ostatnich 60 dniach przed wdrożeniem postępowania układowego, które przeszło następnie w postępowanie upadłościowe, na wpis egzekucyjnego prawa zastawu. Skutki zgaśnięcia tej prenotacji, przewidziane w § 12 ordynacji upadłościowej, mają być rozpoznane dopiero przy rozdziale ceny sprzedazy obciążonej nieruchomości. (O. z 3. VII. 1929 R 531/29).

§ 57 L. 1. W razie licytacyjnej sprzedazy nieruchomości, należącej do dłużnika upadłego (§ 119 ord. upadł.) i rozdziału ceny kupna, do odsetek wierzytelności hipotecznie zabezpieczonej ma zastosowanie § 216 ustęp ostatni ord. egz. a nie § 57 L 1 ord. upadł. (O. z 30. IV. 1929 R 336/29).

Prawo układowe.

§ 42. Za uprawnionych do głosowania w myśl § 42 ord. ukł. uważa się wszystkie osoby, wykazane przez dłużnika i zgłaszające wierzytelności uznane, a nie tylko tych wierzycieli, którzy stawili się do audjencji układowej. (O. z 20. IV. 1929 R 278/29).

§ 53. Pomimo sądowego zatwierdzenia układu wierzyciel może dochodzić skargą roszczenia swego w części przyznanej układem.

Części natomiast, przekraczającej ramy układu, wierzyciel dochodzić nie może, jeżeli nie ma przesłanek §§ 57 i 58 ord ukł.

Roszczenie z tytułu inkasa nie korzysta z prawa wyłączności.

Skład sądowy części wierzytelności, przyznanej układem, dokonany przez dłużnika z tem zastrzeżeniem, że wierzycielowi może ona być wydana tylko za złożeniem oświadczenia, iż zrzeka się wszelkich dalszych roszczeń przeciw dłużnikowi, nie jest jednoznaczny z zapłatą. (O. z 27. III. 1929 Rw. 123/28). Dr. Włodzimierz D b a ł o w s k i

Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór pruski)

1. Kodeks cywilny.

§ 197. 201. Czteroletni okres przedawnienia dla zaległych odsetek zaczyna biec z końcem tego roku kalendarzowego, na który przypada chwila ich płatności. (23. 3. 29. V. C. 294/28)

§ 209. Przedawnienie przerywa się z chwilą doręczenia skargi (§ 253 u. p. c), a nie z chwilą złożenia odpisu skargi w sądzie. (23. 3. 29. V. C. 294/28).

§ 242. Kupujący, który zobowiązawszy się do uiszczenia naprzód części ceny kupna w gotówce, zamiast tej przedstawia do kompensaty wzajemne pretensje, pochodzące z innego interesu, działa wbrew zasadom zaufania i uczciwości w obrocie. (23. 3. 29. III. z. C. 34/29).

§ 414. Przejęcie długu nie jest już z swej istoty nowacją. (23. 3. 29. V. C. 294/28).

§ 518. Oddanie przedmiotu darowizny w sposób, przewidziany w § 930 k. c. jest wykonaniem przyrzeczonego świadczenia w rozumieniu § 518 ust. 2 k. c. (22. 2. 29. V. C. 353/28).

§ 826. Aby na zasadzie przepisów § 826 k. c. prawomocny wyrok pozbawić skutków prawnych, trzeba nie tylko wykazać, że sędziego wprowadzono w błąd, ale też przedewszystkiem, że celem uzyskania niesłusznego wyroku działano podstępnie i wbrew dobremu obyczajom w stosunku do strony przeciwnej. (8. 3. 29. V. C. 344/28).

§ 1006. Kto posiada wadliwie, nie może się powoływać na domniemanie w przepisie tym ustanowione. (22. 2. 29. V. C. 353/28).

§ 1142. Właściciel nieruchomości, który skorzystał z uprawnień określonych w § 1142 k. c, odpowiada wobec wierzyciela osobiście, nawet po wykreśleniu hipoteki, za nadwyżkę, wynikającą z spadku wartości pieniądza, jeśli wierzyciel przyjął od niego zapłatę z zastrzeżeniem w myśl § 40 rozporządzenia o przeliczeniu zobowiązań prywatno-prawnych. (23. 3. 29. V. C. 294/28).

§ 1442. W ustawowym systemie majątkowym żona nabywa z chwilą śmierci męża bezpośrednio posiadanie wniesionych przedmiotów. (22. 2. 29. V. C. 353/28).

§ 1570. Przebaczenie jest wpływem stanu psychicznego, dzięki któremu małżonek nie odczuwa już zachowania się strony drugiej w ten sposób, aby burzyło ono pożycie małżeńskie i uniemożliwiało mu kontynuowanie małżeństwa. Czy taki stan psychiczny zachodzi, można w poszczególnym przypadku ustalić tylko na podstawie objawów zewnętrznych. (8. 3. 29. V. C. 308/28).

§ 1584. Mąż, który czyniąc darowiznę na rzecz żony, wiedział o stosunkach, łączących żonę z innym mężczyzną tyle, iż liczył na możliwość uzyskania na tej podstawie rozwodu i przewidywał wyjście żony zamaż za tego mężczyznę, nie ma prawa odwołania darowizny. (28. 3. 29. III₂. C. 29/29).

2. Kodeks handlowy.

§ 15. W stosunku do spółki z ograniczoną poręką jest osobą trzecią każdy, wobec kogo zarząd spółki występuje jako zastępca spółki. W każdym więc razie także spółnik. Po zapisaniu do rejestru handlowego uchwały, postanawiającej likwidację spółki oraz nazwisk likwidatorów, spółka nie może się powoływać na nieważność zarejestrowanych faktów, chyba że wykaze, iż drugiemu nieważność była znaną. (26. 4. 29. V. C. 324/27).

3. Ustawa z dnia 20. kwietnia 1892 o spółkach z ograniczoną poręką (Dz. U. Rzeszy str. 477 nast.).

§§ 53. 60. Uchwała spółników postanawiająca rozwiązanie spółki z ograniczoną poręką przed upływem czasu, przewidzianego w statucie, wymaga do swej ważności formy aktu sądowego lub notarialnego.

Nieważność uchwały tej dla braku formy nie pociąga jednak za sobą nieważności zamieszczonego w uchwale postanowienia o wyznaczeniu likwidatorów. Osoby te stają się kierownikami spółki i pozostają na tem stanowisku, dopóki wola spółników co innego nie postanowi. (2). 4. 29. V. C. 324/27).

4. Rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych. (Dz. U. poz. 213/25).

§ 34. I. 3. a) Umowie, którą przedwojenną rentę z włości rentowej podwyższono o 40%, podczas gdy w tymże czasie marka polska spadła do $\frac{1}{600}$ części swej pierwotnej wartości, nie można przypisywać znaczenia definitywnego ustalenia wysokości renty. Umowa taka nie pozbawia wierzyciela prawa korzystania z postanowień późniejszego rozporządzenia o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

b) Mimo postanowień rozporządzenia z dnia 27 października 1927 o przerachowaniu długów rentowych (Dz. U. poz. 879/27), Sąd nie jest pozbawiony możności przerachowania renty, o ile ono jest konieczne dla ustalenia spornej pretensji. (1. 3. 29. V. C. 337/28),

5. Ustawa Konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego. (Dz. U. poz. 497 20).

Art. 20. Z chwilą rozwiązania Sejmu Śląskiego gaśnie także urządowanie Marszałka i jego zastępców. (27.7. 29. III₂ Nr.40/29)

6. Rozporządzenie Ministra b. dzielnicy pruskiej z dnia 6 listopada 1919. (Dz. Urzęd. nr. 62).

Administrator przymusowy spółdzielni, ustanowiony na zasadzie powyższego rozporządzenia, wstępuje w prawa zarządu i rady nadzorczej spółdzielni i wykonuje wszystkie prawa służące tymże organom. (8. 3. 29. V. C. 285/28).

7. Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 246. Zmiany w osobach zastępców spółki z ograniczoną poręką, zasze w toku sporu t. j. po chwili ważnego doręczenia skargi do rąk podanych w niej likwidatorów, nie mają wpływu na bieg procesu, jeśli zastępca procesowy nie żądał zawieszenia postępowania, lecz spór dalej prowadził na zasadzie otrzymanego pełnomocnictwa. (26. 4. 29. V. C. 324/27).

§ 256. W wypadku negatywnej skargi o ustalenie Sąd nie może jej w całości oddalić, jeśli się okaże, że skarga jest w części uzasadniona. (1. 3. 29. V. C. 337/28).

§ 270. Z samego faktu, że mimo podniesionego zarzutu zmiany skargi Sąd wydał orzeczenie w myśl zmienionego

wniosku powoda, należy wnosić, że Sąd przyjął, iż zmiana skargi nie zachodzi. W wyroku należy się więc dopatrywać milczącego rozstrzygnięcia, że zmiana skargi nie zachodzi, a taka decyzja jest niezaskarżalna. (23. 3. 29. III, C. 9/29).

§ 286 a). Zeznań świadka, który wbrew przepisowi § 393 ust. ost. u. p. c. został przesłuchany pod przysięgą bez uprzedniej uchwały Sądu procesowego, Sąd może przy wydaniu wyroku zużytkować tylko jako zeznania niezaprzysiężone, przy czym z uzasadnienia wyroku winno wynikać, iż Sąd zdawał sobie z tego sprawę. (25. 3. 29. III, C. 33/9).

b) Twierdzenia stron należą do całokształtu sprawy. Ich pominięcie stanowi obrazę wymienionego przepisu. (23. 3. 29. V. C. 294/28).

§ 320. Wobec stanu faktycznego wyroku, który stwierdza że oznaczony dokument był przedmiotem rozprawy, strona nie może oprzeć rewizji na twierdzeniu, że tak nie było. (22. 2. 29. V. C. 353/28).

§ 475. Pominięcie przez sąd dowodu z świadka na fakt w sporze stanowczy przy równoczesnem nałożeniu na stronę przysięgi na ten fakt, może tylko wówczas nastąpić, jeśli Sąd nabierze przekonania, że mimo przesłuchania świadka z wynikiem korzystnym dla strony, która go wskazała, nie dałoby się uniknąć konieczności nałożenia przysięgi sędziowskiej. Przekonaniu temu Sąd musi dać wyraz w uzasadnieniu wyroku. (23. 3. 29. III, C. 37/29).

§ 565. ust. 2. u. p. c. Krytyka poglądu prawnego, wyrażonego w wyroku Sądu rewizyjnego, nie stanowi jeszcze obrazy tego przepisu, jeśli mimo to Sąd odwoławczy ponowną swą decyzję oparł na ocenie prawnej, dokonanej przez Sąd rewizyjny. (8. 3. 29. V. C. 344/28).

8. Niem. ustawa o postępowaniu niespornem.

§ 169. 174. Brak stwierdzenia w dokumencie, że jedna ze stron działających jest niewidomą, nie czyni aktu nieważnym, jeśli poza tem zachowano formalności, przepisane dla aktów sporządzonych przez niewidomych, w szczególności jeśli protokół został spisany przez sędziego przy udziale sekretarza sądowego. Nie stanowi przy tem uchybienia, że czynności protokółanta spełniał podsekretarz, skoro z aktu wynika, że czynił to w charakterze sekretarza sądowego. (15. 3. 29. V. C. 358/28).

Wojciech Trampler
Prokurator Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego

I. Sprawy urzędnicze.

255. Ustawa o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów W. P. z dn. 23 marca 1922 r. Poz. 253 Dz. U. nie uchylała postanowienia pkt. c. art. 8 Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dn. 11 sierpnia 1920 r. o ustanowieniu Krzyża Walecznych (poz. 572 Dz. U.). (7. V. 1929 r. L. Rej. 2588/27).

256. Wynikające z art. 75 ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów W. P. uprawnienie oficerów do otrzymania wyższego stopnia tytularnego uzależnione jest od osiągnięcia przez danego oficera rzeczywistej granicy wieku przewidzianej w art. 72 tejże ustawy, nie uzasadnia zaś tego uprawnienia przeniesienie w stan spoczynku na zasadzie art. 100 pkt. b. ustawy emerytalnej z d. 11. XII. 1923 r. w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 13. XII. 1926 r. poz. 705 Dz. Ust. (28. V. 1929 r. L. Rej 2210/27).

257. Pozostawienie funkcjonariusza państwowego wbrew przepisom art. 56 ustawy o państwowej służbie cywilnej dłużej niż 6 miesięcy w stanie nieczynnym nie stwarza dla tego funkcjonariusza prawa żądania przesunięcia terminu przeniesienia w stan spoczynku, poza termin 6 miesięczny, wskazany przepisami art. 56 ustawy o państwowej służbie cywilnej. (27. III. 1929 r. L. Rej. 2035/27).

258. Zaliczenie danego czasu do oznaczenia grupy uposażenia i wysokości dodatku starszeństwa w danej grupie, samo przez się, nie uzasadnia jeszcze prawa odnośnego funkcjonariusza państwowego do żądania wypłaty za ten czas uposażenia służbowego. (4. V. 1929 r. L. Rej. 411/27).

259. Przejście do służby państwowej kontraktowej pod warunkiem zrzeczenia się praw, wynikających z poprzedniej etatowej służby państwowej, nie może pozbawiać danego funkcjonariusza państwowego zapewnionych mu ustawą praw emerytalnych. (6. IV. 1929 r. L. Rej. 4472/27).

260. Wstrzymanie wypłaty uposażenia emerytalnego oficyjantce na podstawie § 17 Statutu prowizyjnego na czas trwania związku małżeńskiego może mieć zastosowanie jedynie do d. 1. X. 1921 r., jako dnia wejścia w życie ustawy emer. z d. 28. VIII. 1921 r. (25. IV. 1929 r. L. Rej. 1063/27).

261. Zaliczenie do wysługi lat zaborczej służby samorządowej lub pracy zawodowej, dokonane przez władzę przełożoną, względnie naczelną danego funkcjonariusza i przyznanie na tej podstawie dodatku za wysługę lat nie jest równoznaczne z zaliczeniem przez komisję weryfikacyjną, warunkującym doliczenie takiej służby lub pracy zawodowej do wysługi emerytalnej w myśl art. 97 ustawy emerytalnej z, 11 grudnia 1923 r. (21. V. 1929 r. L. Rej. 2176/27).

II. Sprawy rolne.

262. Przy udzielaniu zezwoleń na przewłaszczenie nieruchomości ziemskich w b. dzielnicy pruskiej władze ziemskie obok rozporządzenia z dnia 15 marca 1918 r. niem. Zb. praw. str. 123 winne mieć na względzie i ustawę o wykonaniu reformy rolnej z 28 grudnia 1925 r. poz. 1 Dz. Ust. z 1926 r.; o ile więc dana tranzakcja stoi w sprzeczności z temi tylko ostatnimi przepisami, władza winna w wypadku, gdy to jest możliwe, udzielić zezwolenia z odpowiednim zastrzeżeniem. (25. IV. 1929 r. L. Rej. 4934/27).

263. O zawodzie głównym w rozumieniu p. 2 § rozporządzenia z d. 15 marca 1918 r. (Dz. ust. Rzeszy Niem. str. 123) w odniesieniu do spółek akcyjnych decyduje cel, określony w statucie spółki. (16. V. 1929 r. L. Rej. 443/28).

264. Objęty ustępem 1 § 11 rozp. Ministra Reform Rolnych z 19 stycznia 1927 r. poz. 229 Dz. Ust. zakaz udzielania zezwoleń na parcelację instytucjom, które nie uzyskały jeszcze nowych upoważnień do przeprowadzenia parcelacji nieruchomości ziemskich, obowiązuje od dnia ogłoszenia tego rozporządzenia, t. j. od dnia 25 marca 1927. (13. V. 1929 r. L. Rej. 4484/27).

265. Do ważności przetargu, o którym mowa w art. 60 p. 3 ust. o wyk. reformy rolnej z 28 grudnia 1925, poz. 1/26 Dz. Ust. i w § 13 rozp. Rady Ministrów z 27 kwietnia 1927 r. poz. 390 Dz. Ust. nie jest koniecznym warunkiem, aby wniesione były conajmniej dwie odpowiednie oferty. (18. IV. 1929 r. L. Rej. 1157/28).

266. Wyraźne, czy też milczące zezwolenie urzędów ochrony leśnej, o którym mowa w art. 3 ustawy z 7 kwietnia 1922 poz. 239 Dz. Ust., na wydzielenie tytułem wynagrodzenia za serwituty przestrzeni leśnej zawiera w sobie uznanie, że dane obszary są pozbawione cech ochronnych, i zarazem zawiera zezwolenie na wyrąb drzewostanu i na zmianę użytkowania tychże obszarów. (17. IV. 1929 r. L. 2064/27).

267. Za właściciela majątku w rozumieniu § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 6. V. 1925 r. poz. 357 Dz. Ust. uważać należy hipotecznego właściciela majątku w chwili wydania uchwały Komitetu Likwidacyjnego. (8. IV. 1929 r. L. Rej. 2266/27).

268. Posiadanie w dniu 10 stycznia 1920 r. obywatelstwa polskiego przez żonę, pozostającą wraz z mężem w ogólnej wspólności majątkowej małżeńskiej, nie jest przeszkodą dla zastosowania likwidacji do nieruchomości, będącej przedmiotem owej, w księdze gruntowej uwidocznionej wspólnoty gdy mąż w tymże dniu był obywatelem niemieckim. (23. III. 1929 r. L. Rej. 572/27).

269. W sprawach, dotyczących likwidacji majątków niemieckich wznowieniu postępowania na zasadzie ogólnych zasad postępowania nie stoi na przeszkodzie przepis art. 113 punkt d. rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym poz. 341 Dz. Ustaw, wyłączający stosowanie tego rozporządzenia do powyższych spraw. (10. IV. 1929 r. L. Rej. 572/27).

III. Sprawy skarbowe.

A. Cła

270. Tłuszcze zwierzęce jadalne z domieszką oleju roślinnego podpadają pod pojęcie sztucznego masła jadalnego, podlegającego oczeniu według poz. 51 pkt. 6 lit. C. taryfy celnej z dn. 26/VI. 24 r. (Dz. U. Nr. 54 poz. 540). (26. IV. 1929 r. L. Rej. 1217/27).

271. Niewykonywanie przez urząd celny stałej kontroli nad wolnym składem celnym, przewidzianej w akcie koncesyjnym, nie uwalnia właściciela składu od obowiązku uiszczenia ustanowionej za tę kontrolę § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z d. 1 sierpnia 1925 r. (Dz. U. Nr. 83 poz. 577) stałej opłaty. (1. V. 1929 r. L. Rej. 2262/27).

B. Należytości i opłaty państwowe

272. Postanowienie objęte drugim zdaniem § 27 rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z 25 sierpnia 1923 r. poz. 794 Dz. U. Rz. P. nie jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami ustawowymi. (18. IV. 1929 r. L. Rej. 4938/27).

273. a) Przepis § 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 14/4 1924 Dz. U. p. 351 o zmianie ustroju pieniężnego nie ma zastosowania do przerachowania kwot pieniężnych świadczeń o charakterze publiczno-prawnym na rzecz Państwa.

b). Uiszczone przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 14/4 1924 Dz. U. p. 351 w markach polskich a obliczone w frankach złotych należności skarbowe, uległy z chwilą wejścia w życie tego rozporządzenia z samego prawa przerachowaniu na tę samą ilość złotych i w razie zwrotu ewentualnej nadpłaty jest zatem podstawą rozliczenia suma, wyrażona w złotych. (19 IV. 1929 r. L. Rej. 1814/27).

C. Podatki państwowe.

274. a) Władza wymiarowa podatku dochodowego jest uprawniona do odrzucenia dowodu z ksiąg gospodarczych co do dochodu z posiadłości gruntowej, jeżeli księgi nie wykazują ilości i rodzaju płodów rolnych i innych, w okresie gospodarczym zebranych i wydanych, lub jeżeli stwierdzono brak pewnych pozycji przychodowych na rachunku kasy.

b). Jeżeli płatnik do wymiaru podatku dochodowego wykazał dochód z posiadłości gruntowej, obliczony w przybliżeniu na podstawie własnego oszacowania, to władza wymiarowa przy zachowaniu przepisów art. 57 i 62 ustawy o podatku dochodowym (Dz. Ust. poz. 607 z r. 1923) jest uprawniona do ustalenia dochodu na podstawie własnego szacunku. (12. IV. 1929 r. L. Rej. 2417/27).

275. Uchylenie przez Ministerstwo Skarbu w drodze nadzoru (art. 30. ust. o pod. doch. dz. ust. z r. 1923 poz. 607), na niekorzyść płatnika, prawidłowo dokonanego aktu wymiarowego jest poza wypadkami, przewidzianymi w art. 83 ust., niedopuszczalne. (10. IV. 1929 r. L. Rej. 1036/27).

276. Z mocy postanowień art. 30 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) Ministerstwu Skarbu nie służy prawo reasumcji na niekorzyść strony wymiaru po-

datku dokonanego prawomocnie dla osoby prawnej, prowadzącej prawidłowe księgi handlowe. (17. IV. 1929 r. L. Rej. 1166/27).

277. Wobec postanowień art. 21 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) zasadność odpisu na straty nieściągalnych pretensyj, przeprowadzonego przez osobę prawną w jej prawidłowych księgach handlowych, winna być oceniana w odniesieniu do warunków tego okresu operacyjnego, którego dotyczy odnośne zamknięcie rachunkowe. (17. IV. 1929 r. L. Rej. 1257/28).

278. Wdowa, powtórnie zameżna, mająca na utrzymaniu dzieci z 1-go małżeństwa i posiadająca swój własny dochód, z którego utrzymuje dzieci i męża, ma, jako głowa rodziny w rozumieniu ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. poz. 411 z 1925 r.) prawo do obniżenia stopy podatku dochodowego w myśl art. 27 tejże ustawy. (11. IV. 1929 r. L. Rej. 1381/27).

279. a) Zastosowania ustępów 4 do 6 art. 15 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) nie wyklucza fakt, że podatnik nie skutecznie sam nadzwyczajnego wyrębu lasu, lecz sprzedaje drzewostan osobie trzeciej do wyrębu w pień.

b) Określenie „nieżonaty lub niezameżny”, zawarte w art. 26. powołał. ust., obejmuje również wdowca lub wdowę. (15. V. 1929 r. L. Rej. 992/27).

280. Niedotrzymanie terminu, określonego domniemanemu płatnikowi podatku dochodowego w wezwaniu do złożenia zeznania wydanem w trybie art. 93 ustawy o państw. podatku doch. (poz. 411 Dz. U. z r. 1925) nie uprawnia władzy do zastosowania przepisu art. 50 ustęp 5 ustawy, jeżeli wezwany w zeznaniu zaprzecza obowiązkowi do złożenia zeznania w myśl art. 50 ust. 1 ustawy, a tego obowiązku nie ustalono w trybie prawidłowych dochodzeń. (21. V. 29 r. L. Rej. 3283/27).

281. a) Na mocy art. 7 ustawy z d. 15 czerwca 1923 r. Dz. U. p. 505 i § 2 Rozporządzeń Rady Ministrów z d. 14 stycznia 1924 Dz. U. p. 77 i z d. 12 lipca 1923 Dz. U. p. 560 przestrzenie leśne, błotniste i pastwiska — stanowiące nieużytki, nie podlegają na terenie województw wschodnich opodatkowaniu państwowym komunalnym podatkiem gruntowym.

b) Wydział Powiatowy nie jest uprawniony do podniesienia z własnej inicjatywy stopy podatków, uchwalonych przez gminy w granicach ustaw. (25. IV. 1929 r. L. Rej. 704/27).

282. Przy wymiarze podatku majątkowego od majątku fideikomisowego nie dolicza się wartości tego ostatniego do majątku alodjalnego użytkownicy fideikomisu; natomiast dolicza się wartość prawa użytkownika fideikomisu. (14. III. 1929 r. L. Rej. 4734/26).

283. Decyzje komisji odwoławczej, wydane na zasadzie ustępu 4 art. 48 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 o podatku majątkowym poz. 746 Dz. U. R. P., podlegają zaskarżeniu do Naj. Trybunału Admin. (1. V. 1929 r. L. Rej. 4422/27).

284. Fakt figurowania pewnej pozycji bilansowej w aktywach bilansu przedsiębiorstwa, prowadzącego prawidłowo księgi handlowe, nie wyklucza dowodu, że pozycja ta w rzeczywistości nie stanowi majątku (art. 5 ustawy o podatku majątkowym z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust.). (22. V. 1929 r. L. Rej. 1038/27).

285. Zakreślony w art. 52 ustawy o podatku majątkowym z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. 60-cio dniowy termin jest prekluzyjny i biegnie niezależnie od tego, czy szkoda majątkowa nastąpiła przed dniem doręczenia nakazu płatniczego na ostateczny podatek majątkowy, czy też dopiero po tym dniu. (4. V. 1929 r. L. Rej. 4953/27).

286. Obrót z umowy o wykonanie dzieła podlega w całości 2% stawce podatku od obrotu w myśl art. 7 Ust. z dn. 15/7 1925 (Dz. Ust. p. 550), chociażby umowa rozróżniała wynagrodzenie za materiał i za robociznę. (26. III. 1929 r. L. Rej. 3165/27).

287. a) Przedsiębiorstwo dostawy kamienia po przerozieniu go na szuter (kamienia tłuczonego) nie korzysta z ulgowej stawki podatkowej przewidzianej w art. 7 ustęp 1 lit. b) ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. Dz. Ust. poz. 550 o państwowym podatku przemysłowym.

b) Wymogiem skupu zawodowego jest odsprzedaż nabytych surowców w niezmienionym stanie (taryfa do art. 23. II. A. p. II. ust. z 15/7 1925 poz. 550 dz. ust.). (3. IV. 1929 r. L. Rej. 1652/27).

288. Obrót podatkowy adwokata w myśl art. 5 p. 10 ustawy z 14 maja 1923 r. Dz. U. poz. 412 wyraża się tylko w sumie wynagrodzenia pobranego za świadczone usługi. (11. IV. 1929 r. L. Rej. 982/27).

289. Sklep sprzedaży urządzeń, służących do użytkowania gazu, utrzymywany przez zakłady gazowe gminy miejskiej, uznane są za przedsiębiorstwo użyteczności publicznej,

stanowiący część składową zespołu gospodarczego służącym celom tego przedsiębiorstwa, jest w myśl art. 3 p. 3 i art. 10 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. Dz. Ust. poz. 550 zwolniony od obowiązku nabywania świadectwa przemysłowego. (18. III. 1929 r. L. Rej. 1133/27).

290. obroty przedsiębiorstw restauracyjnych, jako nie trudniących się sprzedażą artykułów spożywczych w rozumieniu p. 1 art. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 15 lipca 1925 poz. 550 Dz. Ust., nie korzystają z ulgi podatkowej w myśl art. 7 lit. c) ustawy. (26. IV. 1929 r. L. Ref. 1148/27).

291. obroty przedsiębiorstwa handlowego, osiągnięte z detalicznej lub drobnej sprzedaży mąki, uzyskanej z przemiału w cudzym młynie zakupionego zboża, korzystają z ulgowej stawki podatkowej, w myśl art. 7 lit. c) ustawy z 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550 Dz. Ust.). (23. IV. 1929 r. L. Rej. 4364/27).

292. Zakład hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, utrzymywany przez przedsiębiorstwo przemysłowe poza miejscowością, w której znajduje się zakład przemysłowy, korzysta ze zwolenienia podatku, przewidzianego w art. 14 ustęp 2 ustawy o państw. pod. przem. z dn. 14. V. 1923 Dz. U. poz. 412, o ile jest on j e d y n y m z a m i e j s c o w y m zakładem tego rodzaju, chociaż przedsiębiorstwo to w miejscu siedziby wytwórni utrzymuje już taki zakład sprzedaży hurtowej. (1. V. 1929 r. L. Rej. 3431/27).

293. opodatkowanie łącznej sumy obrotu przedsiębiorstwa, przedstawiającej ostateczny wynik wszystkich jego operacyj wyklucza odrębne ustalenie obrotu z części tychże operacyj i poddanie ich oddzielnemu opodatkowaniu (art. 4 i 5 ustawy z 14 maja 1923 poz. 412 Dz. Ust. o państw. podatku przemysłowym). (3. VI. 1929 r. L. Rej. 1692/27).

294. Zwolnienia z art. 3 pkt. 15 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 15 lipca 1925 poz. 550 Dz. Ust. nie wyklucza fakt, że towar wyprodukowany w kraju, został przekazany z zakładu przemysłowego do zakładów handlowych tej samej firmy, znajdującej się poza granicami Państwa i nie opłacających w Państwie podatku przemysłowego. (31. V. 1929 r. L. Rej. 1344/27).

295. Art. VIII traktatu handlowego między Polską a Holandją (Dz. Ust. poz. 422 z r. 1925) nie zwalnia przedsiębiorstw holenderskich, trudniących się na terytorium Polskiem zawodowym skupem produktów leśnych celem wywozu zagranicę, od obowiązku wykupienia odpowiedniego świadectwa przemysłowego w myśl art. 7 ustawy z 14 maja 1923 poz. 412 Dz. Ust. o państw. podatku przemysłowym. (7. V. 1929 r. L. Rei. 213/27).

296. Określony w art. 34 ustęp 1 ustawy z 16/7 1920 poz. 517 dz. ust. (w brzmieniu ustalonym ustawą z 1/5 1923 poz. 376 dz. ust.) obowiązek pobierania i wpłacania podatku od kapitałów i rent ciąży także na przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych wymienionych w art. 2 p. 3 tej ustawy. (29. IV. 1929 r. L. Rej. 2622/27).

D. Podatki i opłaty samorządowe.

297. Zwolnienie osób duchownych od komunalnego podatku dochodowego, przysługujące tym osobom w b. dz. pruskiej z mocy Rozporządzenia Królewskiego z dnia 23-go września 1867 r. (Zb. ust. pr. str. 1648), nie sprzeciwia się art. XV. Konkordatu, zawartego ze Stolicą Apostolską (Dz. Ust. poz. 501 z r. 1925), a tem samem nie zostało uchylone art. XXV tego Konkordatu. (19. IV. 1929 r. L. Rej. 2223/27).

298. a) Zwolnienie od podatku komunalnego od lokali, przewidziane w p. 3 art. 7 ustawy z d. 11/VIII 1923 r. o tymcz. uregul. finansów komunalnych D. U. p. 747 — nie obejmuje emerytów państwowych, pobierających emeryturę zwykłą.

b) Przy ustalaniu podstawy do wymiaru komunalnego podatku od lokali należy zgodnie z p. 3 art. 7 ustawy z 11/VIII 1923 r. o tymcz. uregul. finansów komunalnych i § 6 Rozp. Ministra Skarbu z dnia 25/V 1925 r. (Dz. U. p. 407) — z sumy komornego, płaconego z czerwca 1914 roku — wyłączyć opłaty dodatkowe, przewidziane w art. 7 i 8 ustawy o ochronie lokatorów. (2. V. 1929 r. L. Rej. 2278/27).

299. Ulgi rodzinne, przyznane płatnikom państw. podatku dochodowego z art. 27 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. ust. poz. 411 r. 1925), są bez wpływu na wysokość dochodu podatkowego, będącego podstawą wymiaru komunalnego dodatku do tego podatku pobieranego w b. dzielnicy pruskiej na zasadzie art. 24 ust. 2 cytowanej ustawy. (8. V. 1929 r. L. Rej. 2368/27).

IV. Sprawy samorządowe.

300. Dekret z d. 4. II. 1719 r. o samorządzie miejskim nie uchylił przywileju miast b. Król. Polskiego co do prawa ustanawiania monopolu miejskiego na rzeźnię bydła, stwierdzonego ostatnio w art. 23 ustawy z d. 22. II. 1915 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ros. ustawy o samorządzie miejskim z dn. 11. VI. 1892 r. na miasta Królestwa Polskiego (Zb. rozp. Nr. 91 poz. 762). (26. IV. 1929 r. L. Rej. 3921/27).

301. Stosunek istniejący między reprezentacją powiat. w b. zaborze austr. a jej funkcjonariuszem nie jest stosunkiem publiczno-prawnym, lecz opiera się na tytule prywatno-prawnym, wobec czego wszelkie zarządzenia tejsze reprezentacji co do praw, wynikających z tego stosunku służbowego podpadają pod orzecznictwo sądów zwyczajnych. (2. V. 1929 r. L. Rej. 480/27).

302. Przewidziane w art. 29 ustawy z d. 10 grudnia 1920 r. Dz. Ust. poz. 32 z r. 1921 świadczenia drogowe w robociznie pieszej i ciągłej, mogą być na zasadzie art. 31 tej ustawy zamieniane na opłaty w gotówce, wyłączone w celu pokrycia kosztów najmu robocizny pieszej lub środków przewozowych; w sumie tej zatem nie mogą się mieścić inne wydatki związane z budową i utrzymaniem dróg. (16. V. 1929 r. L. Rej. 149/27).

303. a) W razie istnienia dwóch osób wybieralnych tego samego imienia i nazwiska, kartki głosowania nieoznaczające dokładnie osoby kandydata, nie mogą być w myśl ordynacji wyborczej gminnej z d. 12 sierpnia 1866 gal. dz. ust. kr. Nr. 9 zaliczane przez komisją wyborczą według jej uznania na korzyść jednego lub drugiego kandydata.

b) Przepis art. 23 gal. ord. wyb. gminnej nie wyklucza, by na kartce głosowania jedna i ta sama osoba była wymienioną równocześnie jako kandydat na radnego jakoteż i jako kandydat na zastępcę radnego.

c) Osoba przyjęta przez naczelnika gminy za zapłatą do pełnienia przejściowych funkcji pisarskich, nie jest z tego tytułu wykluczoną od obieralności do rady gminnej w myśl § 10 gal. ord. wyb. gminnej. (16. V. 1929 r. L. Rej. 3354/27).

304. Przepis art. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 Dz. Ust. poz. 719, zezwalający Radzie Ministrów na dokonywanie zmian granic gmin miejskich przez przyłączenie do gmin podmiejskich graniczących bezpośrednio z miastami, nie wyklucza przyłączenia do miasta gminy wiejskiej,

która przez równoczesne przyłączenie do tegoż miasta innej gminy, zyskuje bezpośrednią łączność terytorjalną z danem miastem. (27. V. 1929 r. L. Rej. 1862/27).

V. Opieka nad ubogimi.

305. Drobna zapomoga 6 zł miesięcznie, przyznana przez związek dla wspierania ubogich miejsca pobytu robotnicy fabrycznej z 2-em dziećmi z powodu jej niewystarczającego zarobku, nie może być uważana za wsparcie z tytułu ubóstwa, którego zwrotu możnaby się domagać od ostatecznie zobowiązanego związku ubogich po myśli § 28 ustawy niemieckiej o domicylu wsparcia z 30. V. 1908 (Dz. Ust. Rzeszy N. 381). (3. IV. 1929 r. L. Rej. 2425/27).

306. Brak pracy u osoby zdolnej do pracy może uzasadniać czasowo potrzebę wsparcia według ustawy niemieckiej o dymicylu wsparcia z 30. V. 1908 (Dz. ust. 381) tylko wówczas, jeżeli ustalono, że mimo wyczerpania wszelkich danych możliwości nie można było pracy uzyskać. (24. V. 1929 r. L. Rej. 1145/27).

VI. Sprawy wyznaniowe.

307. W postępowaniu wyborczym, przeprowadzonym wedle postanowień dotyczących gmin wyznaniowych żydowskich na obszarze b. zaboru austriackiego,

a) uchybienia, objawiające się w przyjęciu przez komisję wyborczą sfałszowanych lub nieformalnych pełnomocnictw wyborczych i odebraniu głosów od osób do głosowania nieuprawnionych w miejsce właściwych wyborców — spowodować mogą tylko wówczas unieważnienie przeprowadzonych wyborów, jeśli wykazaniem zostanie, że uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik wyborów.

b) Ocena, czy agitacja w lokalu wyborczym, mogła mieć wpływ na wynik wyborów, pozostawiona jest swobodnemu uznaniu władzy, która jednak decyzje w tym względzie wydawać powinna na zasadzie ustalenia istotnych w danym kierunku okoliczności faktycznych, oraz zgodnie z temi ustaleniami. (19. X. 1928 r. L. Rej. 4718/26).

VII. Sprawy inwalidzkie.

308. Inwalidzkie okręgowe komisje odwoławcze nie mają obowiązku wyrażnego wypowiedziania się w swych orzeczeniach, czy decyzje niższych instancji zatwierdzają lub zmieniają. (22. III. 1929 r. L. Rej. 1322/27).

309. a) Doręczane odwoławcom, odpisy orzeczeń okręgowych inwalidzkich komisji odwoławczych podpisywane winny być tylko przez przewodniczących tych komisji.

b) Brak w doręczonym odwoławcy, odpisie orzeczenia okręgowej inwalidzkiej komisji odwoławczej oznaczenia cierpień, które u odwoławcy stwierdzono, jest wadliwością postępowania. (19. III. 1929 r. L. Rej. 2516/27).

310. Roczny termin prekluzyjny przewidziany w art. 24 ustawy z dnia 18 marca 1921 poz. 195 Dz. U. ma zastosowanie w stosunku do osób umyślowo chorych, których ubezwłasnowolnienie nastąpiło po tymże terminie prekluzyjnym. (25. III. 1929 r. L. Rej. 3270/29).

311. Przewidziana w końcowym ustępie § 95 rozporządzenia wykonawczego z dn. 10. I. 23 do ustawy inwalidzkiej z d. 18. III. 21 prośba inwalidy tylko wówczas rozpoznana i rozstrzygnięta być może na posiedzeniu gospodarzem bez przesłuchania inwalidy, jeżeli prośba ta uznana będzie za podlegającą uwzględnieniu już na podstawie złożonych dowodów uzupełniających, w przeciwnym zaś razie winna ona być rozpoznana na rozprawie w trybie wskazanym w § 14 i następnym instrukcji z dnia 15. V. 1923 (Monitor Polski poz. 232). (14. V. 1929 r. L. Rej. 3566/27).

VIII. Sprawy górnicze.

312. Dopuszczalność zmniejszenia terenu kopalni ropy, korzystającej z wyjątkowych uprawnień §-u 31, ustępy 3 i 4 ustawy naftowej z 22 marca 1908 r. (Dz. U. i rozp. kraj. Nr. 61), ocenioną być winna według przepisów §-u 15 dawniejszej ustawy naftowej z 17 grudnia 1884 r. (Dz. U. i Rozp. Kraj. Nr. 35 z 1886 r.). (5. IV. 1929 r. L. Rej. 598/27).

IX. Stowarzyszenia.

313. Prawo wywiadu, przysługujące policji na zasadzie § 10 tyt. 17 część II pruskiego ogólnego prawa krajowego, nie zostało w stosunku do stowarzyszeń ograniczone niemiecką ustawą o stowarzyszeniach z 19/4 1908 r. (24. IV. 1929 r. L. Rej. 2512/27).

X. Przynależność.

314. Urzędnicy ewangelickiej gminy kościelnej, o ile nie podpadają pod pojęcie osób duchowych, nie nabywają z tytułu swego urzędu przynależności gminnej na zasadzie § 10 ustawy z dnia 5 grudnia 1896 (austr. Dz. p. p. Nr. 222). (1. V. 1929. r. L. Rej. 2833/27). Dr. Wł. Orski

Prezes Najw. Trybunału Administr.

B. Inne sprawy sądowe

Stanowisko prezesa Sądu Najwyższego na tie przepisów regulaminowych

Z dniem 23 lipca r. b. wszedł w życie regulamin ogólny Sądu Najwyższego, uchwalony przez zgromadzenie ogólne tegoż sądu, a ogłoszony przez ministra sprawiedliwości w brzmieniu, podanem w Nr. 53-im pod poz. 427 dziennika ustaw.

Z przepisów rzezonego regulaminu niektóre zasługują na baczniejszą uwagę. Tutaj poruszę jeden z nich.

Według § 9-go regulaminu „prezes kieruje izbą Sądu Najwyższego, powierzoną mu przez pierwszego prezesa”. Przepis ten bardzo lakoniczny, a jednak mający doniosłe znaczenie, ma stanowić rozwinięcie norm ustrojowych, dotyczących podziału pracy w sądzie.

Zasady, regulujące tę materję, wyrażone są w art. 52 prawa o ustr. sąd. powsz., który stanowi: „Zgromadzenie ogólne najpóźniej w listopadzie każdego roku ustala na podstawie wniosku prezesa podział czynności na rok kalendarzowy następny lub na okres dłuższy, o ile ustawy szczególne to stanowią, a w razie potrzeby — także w ciągu roku. Prezes sądu oznaczy zakres czynności własny i wiceprezesów”.

Treść tego artykułu wskazuje, iż regułą jest pewna autonomia sądu, mająca wyraz w tem, że sam sąd na zgromadzeniu ogólnem dzieli między swemi członkami pracy i wyznacza, kto do której izby albo wydziału ma należeć. Wyjątek zachodzi tylko co do prezesa, który nie podlega zgromadzeniu ogólnemu i który sam oznacza dla siebie zakres udziału w pracy sądu, oraz co do wiceprezesów, których zakres czynności oznacza prezes.

W stosunku więc do Sądu Najw. niema wątpliwości, iż osobowy skład sędziów każdej poszczególnej izby zależny jest od uchwały zgromadzenia ogólnego. Wynika wszakże pytanie, czy wyjątek, o którym wspomniano wyżej, obejmuje także prezesów Sądu Najw., stojących na czele izb, inaczej mó-

wiąc, czy prezes wyznacza do danej izby zgromadzenie ogólne, czy też pierwszy prezes powierza mu kierownictwo danej izby, czy, wreszcie, prezes sam oznacza zakres swoich czynności.

Ostatnie przypuszczenie, aczkolwiek ma oparcie w literalnym brzmieniu części 2-jej § 1-go art. 52, pozbawione jest logicznej podstawy, gdyż, mówiąc o prezesie, który „oznacza własny zakres czynności”, prawodawca miał na myśli kierownika sądu. Możemy więc pod wyrazem „prezes” rozumieć także pierwszego prezesa Sądu Najw., natomiast pod to pojęcie nie podpada stanowisko prezesa Sądu Najw., gdyż kierownikiem sądu on nie jest.

Odrzucając przeto trzecie rozwiązanie, stoimy wobec alternatywy: czy ogólne zgromadzenie, czy pierwszy prezes?

Za twierdzącą odpowiedzią na pierwszą alternatywę przemawia tekst prawa o ustroju i hierarchiczne stanowisko prezesa Sądu Najw.

Jeżelibyśmy przyjęli, iż osobą prezesa dysponuje pierwszy prezes, wykroczylibyśmy przeciwko zasadzie, że normy wyjątkowe nie znoszą wykładni rozszerzającej. Skoro prawo, w drodze wyjątku, mówi, że kierownik sądu oznacza zakres czynności wiceprezesa, nie można upatrywać w tern przez analogię, iż pod wyrazem „wiceprezes” kryje się także prezes Sądu Najw., albowiem, 1. stosowanie analogii przy normie wyjątkowej, jak wyżej zaznaczono, nie ma usprawiedliwienia, 2. stanowisko prezesa sądu Najw. jest dość dalekie od stanowiska wiceprezesa sądu apelacyjnego lub okręgowego, chociażby ze względu na funkcje jego, przewidziane w § 1 art. 41 prawa o ustr. sąd. powsz.

Regulamin przyjął jednak drugą alternatywę i obdarzył pierwszego prezesa prawem swobodnego dysponowania pracą prezesa.

Rezultatem tego jest całkowite uzależnienie prezesa od pierwszego prezesa. Skoro bowiem funkcje prezesa polegają na kierowaniu izbą, skoro pełnienie tych funkcji uzależnione jest od woli pierwszego prezesa, skoro wreszcie funkcji tych prezes może być w każdej chwili pozbawiony na skutek zarządzenia pierwszego prezesa, wytwarza się taka sytuacja, że nominacja na stanowisko prezesa może być faktycznie pozbawiona realnego znaczenia z woli pierwszego prezesa, jeżeli zechce on nie powierzać prezesowi kierownictwa żadnej izby, stawiając go w ten sposób poza nawias pracy w sądzie.

Tak daleko sięgające upośledzenie stanowiska prezesa Sądu Najw., zdaje się, nie było zamiarem ustawodawcy. Nastęrcza się wobec tego pytanie, czy przepis regulaminowy jest zgodny z intencją ustawy, i czy nie należałoby poddać rewizji poglądu, zawartego w § 9 regulaminu.

W. Miszewski.

Zadania Polskiego Sędziego

Na marginesie rozdziału VI prawa o ustroju sądów powszechnych p. t. „Obowiązki”.

W dziesięciolecie Niepodległości Państwa Polskiego ma się przy rozważaniu różnych publicznych zagadnień już także za sobą 10 lat doświadczenia w zakresie polskiej państwowości.

To samo dotyczy sądownictwa polskiego, które jedno z pierwszych czynników na gruzach rozpadłych państw zaborczych zgłosiło i zorganizowało samorzutnie swe służby dla Rzeczypospolitej. Rozważenie zadań polskiego sędziego na tle obowiązującego już nowego ustroju sądów, — lecz przy oświetleniu tej materji owocami 10-letnich spostrzeżeń i doświadczeń — oto przedmiot niniejszego artykułu.

Gdy przy jego zakończeniu wyprowadzimy pewne wnioski — powinny one bezpośrednio i ściśle wynikać z całej treści, która ma dostarczyć dla nich uzasadnionej przyczyny.

Jeżeli myśl czytelnika połączy za autorem i dojdzie do tych samych rezultatów — szczęśliw będą i cel pracy uważać można będzie za osiągnięty.

Tę drobną wiązanekę prawniczą w dziesięciolecie Zmartwychwstania Polskiej Państwowości poświęcam Odrodzonej z popiołów Polskiej Sprawiedliwości.

I. Prawo o ustroju sądów o obowiązkach sędziego.

Odmienne od systemu, przyjętego przez ustawę konstytucyjną z dnia 17 marca 1921 uregulował dekret ustrojowy w rozdziale V-tym najpierw „prawa”, a dopiero w następnym rozdziale VI-tym „obowiązki sędziego”, podczas gdy Konstytucja w rozdziale V p. t. „Powszechne obowiązki i prawa obywatelskie” na pierwszym miejscu kładzie obowiązki, a na drugim dopiero prawa obywatela.

Już w tym — może nie mimowolnem przedstawieniu kolejności w Konstytucji, a w dekreście o ustroju sądów, obo-

wiązków i praw obywateli, oraz sędziów — możnaby się dopatrzeć zaznaczenia zasadniczej różnicy między prawami sędziów, a prawami obywatelskimi.

Przy tych ostatnich przeważa i góruje osobisty interes i korzyść uprawnionego n. p. nietykalność mieszkania (art. 100 ust. konst.), tajemnica listów i innej korespondencji (art. 106 ust. konst.), prawo wnoszenia petycji (art. 107 ust. konst.), prawo koalicji, zgromadzenia się i zawiązywania stowarzyszeń i związków (art. 108 ust. konst.), podczas gdy nieliczne prawa, przyznane sędziom w rozdziale V-tym dekretu o ustroju sądów mają wybitne znamię publiczne.

Podkreślić należy moment prawno - publiczny tkwiący w tem, że ponieważ zastrzeżenie sędziom powyższych praw idzie po linii doniosłych interesów Państwa w dobroci wymiaru sprawiedliwości, nie potrzebował ustawodawca zaznaczać praw sędziów jako uprawnień, o których mowa może być dopiero po spełnieniu obowiązków, jak to uczyniono w ustawie konstytucyjnej co do praw obywatelskich, gdzie jak komentuje prof. Kutrzeba, z umysłu ustawodawca wymienia najpierw obowiązki, a dopiero potem, prawa obywatelskie. Nie zmienia to w niczem postaci rzeczy, że warunkiem praw sędziiego jest wykonywanie przezeń obowiązków.

Obowiązki sędziego wymieniają kolejno art. 119—128 dekretu ustrojowego.

Art. 119 brzmi:

„Sędzia obowiązany jest służyć wier-
nie Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki
swego zawodu wypełniać zgodnie z ustawa-
mi i gorliwie, poświęcając im całą swą wie-
dzę i doświadczenie”.

Służba wierna Rzeczypospolitej Polskiej stanowi naczelne przykazanie nietylko sędziów, ale wogóle wszystkich obywateli.

Dlatego na czele obowiązków sędziego powtórzono przepis art. 89 ust. konst. że „pierwszym obowiązkiem obywatela jest wierność dla Rzeczypospolitej Polskiej”.

Obowiązek spełniania zawodu sędziowskiego zgodnie z ustawami jest jakby odwrotną stroną art. 77 ust. konst. postanawiającego, że „sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawisli i podlegają tylko ustawom”. Jak wynika z interpretacji logicznej i gramatycznej w artykule 77 Konstytucji podkreślono z na-

Ciskiem, że sędziowie podlegają „tylko” ustawom, wyprowadzając to logicznie z niezawisłości urzędu sędziowskiego.

W artykule 77 Konstytucji ujęto tedy podleganie sędziego ustawom jako prawo, podczas gdy art. 119 dekretu ustrojowego kładzie sędziemu za obowiązek wypełnianie swego zawodu „zgodnie z ustawami”.

Dodano także „gorliwie”, które określenie mieści się już przeważnie w pojęciu wiernej służby.

Końcowe zdanie art. 119 prawa ustrojowego sądowego zawiera nowe rzeczy i przepisuje, że sędziowie obowiązkom swego zawodu winni poświęcać całą swą wiedzę i doświadczenie.

Ażeby się zbliżyć do pierwowzoru najdoskonalszej sprawiedliwości muszą rzeczywiście sędziowie wytężyć całą swą wiedzę i doświadczenie.

Dlatego sędzia powinien ustawicznie zawodowo i ogólnie się kształcić, co tak wyraźnie wynika z przepięknego testamentu, jaki polskim sędziom zostawił Prezydent Komisji Kodyfikacyjnej śp. Rektor Fierich rzucając jeszcze w r. 1919 przy rozpoczęciu prac Komisji kodyfikacyjnej hasło, że „sędzia, to przedstawiciel współczesnej kultury”.

Dopiero należyte pogłębienie każdej sprawy, dopiero doskonałe opanowanie jej stanu faktycznego i trafne zastosowanie prawa, oparte na ustawie i na znajomości życia — dopiero takie, na wielkiej wiedzy i doświadczeniu oparte pełnienie funkcji sędziowskich przyniesie wydawane „W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” wyroki, których się polskie sądy nie powstydzą i które będą dawały wszelką rękojmię słuszności i sprawiedliwości.

Artykuł 120. Dotyczy tajemnicy urzędowej, a zatem spraw poufnych.

O ile coś jest przedmiotem jawnej rozprawy sądowej, nie jest naturalnie tem samem tajnem i poufnem.

Zresztą postanowienia art. 120 nie odbiegają zasadniczo od ogólnych postanowień ustawy z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej. (art. 24 dotycz. zachowania tajemnicy urzędowej).

Artykuł 121 brzmi: „Sędzia powinien na służbie i poza służbą strzec powagi sądu i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujemną godności sędziego, a zwłaszcza nie powinien należeć do stronnictw politycznych ani brać

udziału w takich wystąpieniach o charakterze politycznym, które mogłyby osłabiać zaufanie do bezstronności sędziego".

Na samym wstępie zaznaczono bardzo dobitnie, że sędzią jest się nie tylko „na służbie”, ale i „poza służbą”.

Mowa w tym artykule o strzeżeniu powagi sądu, unikaniu wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego, zawiera on wreszcie zakaz należenia sędziego do stronnictw politycznych i brania udziału przez sędziego w takich wystąpieniach o charakterze politycznym, które mogłyby osłabiać zaufanie do bezstronności sędziego.

Bardzo dobrze się stało, że na wzór art. 25 ustawy ogólnouzędniczej o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 poz. 164 Nr. 21 Dz. Ust. R. P. z roku 1922 — w ustawie sędziowskiej wyraźnie określono, że o ile chodzi o powagę sądu i godność sędziego, niema różnicy między sędzią „na służbie i poza służbą”.

Funkcja rozstrzygania zawsze musi być połączoną z należytym skupieniem i powagą.

Brak pewnego skupienia wydaje nawet przy rozstrzyganiu drobnych rzeczy ujemne rezultaty.

Pod pojęciem tego, co rozumieniu art. 121 prawa ustrojowego „mogłoby przynieść ujmę godności sędziego” — da się podciągnąć taka obfitość pojęć, że za szczupłe ramy tego artykułu nie pozwalają na wdawanie się w drobiazgi.

Niech tylko sędzia w każdym wypadku wątpliwym wejdzie w siebie i niech sprawę rozstrzygnie po sędziowsku tak, jak gdyby nie rozchodziło się o jego osobę, a sumienie sędziowskie będzie najlepszym wskaźnikiem, co odpowiada, a co się sprzeciwia powadze sądu i co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego.

Czy zakaz należenia sędziów do stronnictw politycznych, sprzeciwiający się zresztą kardynalnym przepisom Konstytucji (art. 2, 87 i n. Konstytucji) należy do tego „palladium niezawisłości”, jak go niektórzy ocenili, czy przeciwnie jako pozbawiający sędziów zasadniczych praw obywatelskich i niezgodny z Konstytucją jest przepisem szkodliwym, można się spierać.

Powagi prawnicze, jak Sędzia Sądu Najwyższego Jamontt i Prof. Un. Jag. Gołąb występują stanowczo przeciw czynieniu z sędziów podrzędnych obywateli II klasy.

Wśród sędziów zdania są także podzielone.

Na trafną myśl naprowadzić może rozważenie kwestji, czy samo zabronienie czegoś jest dostateczną rękojmią uniknięcia niebezpieczeństwa? W żadnym z państw nie znajdujemy przykładow podobnego zakazu.

Dlaczego zakaz należenia do partji politycznych dotyka tylko sędziów? Czy od całego szeregu urzędników administracyjnych, politycznych, skarbowych, szkolnych i t. d. nie mamy również prawa domagać się rozstrzygnięć, związanych z ich zawodem — zgodnych z ustawami, a bezstronnych? A przecie nie obłożono tych funkcjonariuszy państwowych zakazem należenia do stronnictw politycznych!

Jakże można w artykule 2-gim Konstytucji wypowiadać zdanie, że władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu, kiedy znaczny odsetek obywateli, powołanych do sprawowania urzędu sędziego państwowego wykreśla się niejako z pośród dojrzałych obywateli, wydając co do nich zakazy, przypominające szereg zakazów uczniowskich w szkołach? Samo pojęcie stronnictwa politycznego nie zawiera w sobie jeszcze niczego złego — i każde stronnictwo polityczne z wyjątkiem tylko komunistów lub mniejszości narodowej, ma na celu dążenie do skonsolidowania potęgi Państwa Polskiego.

Bez stronnictw politycznych i ich jawnych programów niemożliwym jest zdrowe życie polityczne, wymagające ścierania się zdań i krytycznego ujmowania zagadnień, a udziału w tem życiu nie należało odbierać sędziom, od których domaga się, zresztą słusznie — Ojczyzna, także na równi z innymi obywatelami służby wojskowej, której ekwiwalentem jest udział w życiu politycznym.

Chodzi jedynie o to, by polityczne wystąpienia sędziów były zgodne z powagą i godnością sędziowskiego zawodu, a dla zadosyćczynienia temu wystarczał zakaz brania udziału „w takich wystąpieniach o charakterze politycznym, które mogłyby osłabiać zaufanie do bezstronności sędziego”.

Art. 122 zawiera w przepisach o zachowaniu się sędziego wraze przeszkód w pełnieniu obowiązków i nie odbiega od normalnych postanowień dla ogółu pracowników państwowych.

Art. 123. Paragraf 1 zawiera nakaz mieszkania sędziego w siedzibie sądu, od którego jedynie wyjątkowo zwolnić może w myśl §-u 2 Minister Sprawiedliwości.

O wiele liberalniej w stosunku do ogółu urzędników brzmi art. 32 ustawy z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej, gdzie jako zasadę postanowiono przepis, iż urzędnik powinien obrać sobie miejsce zamieszkania w ten sposób, by mógł czynić zadość wszystkim obowiązkom służby i gdzie niema takiej „glebae adscriptio” jak w stosunku do sędziów.

Art. 124 brzmi:

„Sędziemu nie wolno obok piastowanego stanowiska sędziowskiego zajmować żadnego urzędu państwowego, z wyjątkiem stanowisk: profesora, docenta i lektora w szkołach akademickich, o ile zajmowanie takiego stanowiska nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziowskich”.

Zakaz skupiania, to jest łączenia w jednej osobie stanowiska sędziowskiego z innym stanowiskiem urzędowym, poddyktowany niewątpliwie chęcią podniesienia godności zawodu — wymaga jednak koniecznie uwzględnienia życzeń stanu sędziowskiego w kierunku reformy i wydatnego polegszenia uposażenia sędziów.

Równorzędni stanowiskiem z sędziami grodzkimi starostowie, otrzymują dwojake uposażenie, jedno rządowe, drugie samorządowe, jako przewodniczący dawnych rad powiatowych, względnie ciał samorządowych, nie wspominamy zaś już o innych jeszcze korzyściach starostów w naturze, jak mieszkaniu bezpłatnem, samochodach do wyjazdów i t. p.

Profesorowie szkół średnich mogą poza nauką w państwowym zakładzie — wykładać także nawet w kilku zakładach naukowych prywatnych, na kursach i t. p., co znacznie pomnaża ich dochody.

Sędzia może ze swem stanowiskiem połączyć jedynie stanowisko profesora, docenta i lektora w szkołach akademickich, o ile to nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziowskich.

Rzadkie to będą wypadki, mogące mieć zastosowanie jedynie w miastach uniwersyteckich i tylko co do wybitniejszych sędziów.

A zatem zakaz z art. 124 kumulowania przez sędziego innych zawodów nakazuje wydatną, gruntowną poprawę uposażenia sędziów.

Artykuł 125 brzmi:

„§ 1. Sędziemu nie wolno oddawać się zajęciom ubocznym, któreby przeszkadzały w pełnieniu jego obowiązków sędziowskich, albo mogły uchybiać jego godności lub zachwiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 2. Sędziemu nie wolno brać osobistego udziału w prowadzeniu przedsiębiorstwa finansowego, przemysłowego lub handlowego, ani należeć do rady nadzorczej takiego przedsiębiorstwa, choćby stanowiło w całości lub części jego własny majątek.

§ 3. Kolegium administracyjne właściwego sądu może sędziemu zezwolić na branie udziału w prowadzeniu spółdzielni, przeznaczonych dla sędziów, prokuratorów lub urzędników sądowych”.

Zasadniczo ta sama myśl kierująca, co w art. 124, który odnosi się do zajęć urzędowych, a zaś art. 125 dotyczy zajęć prywatnych.

Pierwszą ewentualność § 1-szego zawiera także art. 124, wedle którego nawet stanowiska uczącego w szkole akademickiej nie mógłby sędzia piastować, gdyby to przeszkadzało w pełnieniu właściwych sędziowskich obowiązków.

Druga ewentualność § 1-szego podaje jako przeszkody sprawowania przez sędziego zajęć ubocznych: „uchybianie godności sędziego” lub „zachwianie zaufania do bezstronności sędziego”.

Pierwsze zachodziłoby np. w razie, gdyby sędzia był równocześnie dyrektorem cyrku, przedsiębiorcą kinowym, restauratorem i t. p.

Drugie np. w razie, gdyby sędzia mógł być równocześnie adwokatem.

Zakaz § 2 dotyczy przedsiębiorstwa finansowego, przemysłowego, lub handlowego dotyczy jedynie „brania osobistego udziału w prowadzeniu”, a więc obejmuje zakaz należenia sędziego do zarządu, względnie dyrekcji takiego przedsiębiorstwa, oraz zakaz należenia do rady nadzorczej, zresztą zaś może być sędzia zwykłym akcjonariuszem, czy członkiem takiego przedsiębiorstwa.

Paragraf 3 daje możność zezwolenia przez kolegium administracyjne sędziemu na branie udziału w prowadzeniu spółdzielni, przeznaczonej dla sędziów, prokuratorów, lub urzędników sądowych.

Także przepisy art. 125 bardzo rozciągliwie, na podstawie których, można sędziemu zabronić właściwie każdego ubocznego zajęcia — choćby z przyczyny przeszkadzania w pełnieniu obowiązków sędziowskich — nakazują stanowczo polepszyć i to znacznie całkiem dotąd niedostateczne uposażenie sędziów.

Wszakże zwyczajny szofer, portjer hotelowy, masażysta i t. d. i t. d. — nie zamieniliby się nieraz z poborami sędziego Sądu Najwyższego, nie mówiąc już o oczywiście upośledzeniu sędziów grodzkich i naczelników sądów grodzkich, sędziów okręgowych i t. d.

Art. 126. Zawiera normy, kogo sędzia powinien niezwłocznie zawiadomić o każdym zajęciu ubocznym i kto ostatecznie rozstrzyga, czy zajęcie uboczne podpada pod zakaz art. 124 lub 125.

Analogiczne postanowienia zawiera art. 28 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Art. 127. Nakazuje sędziom w sprawach osobisto-służbowych drogę służbową i jest niemal dosłownym powtórzeniem przepisów ogólno-urzędniczych. (art. 25 ustęp 5-ty ustawy o państwowej służbie cywilnej).

Natomiast wolno oczywiście każdemu sędziemu w tych wszystkich sprawach szukać pomocy w sposób właściwy w „Zrzeszeniu Sędziów i Prokuratorów”.

Art. 128. Postanawia, że sędziowie przy rozprawach używają togi i biretu, jako stroju urzędowego.

Szczegóły pojawiły się w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25. VI. 1929 pozycja 394 Nr. 47 z roku 1929.

Fakt, że sędziowie Sądu Najwyższego mają dostać pieniądze na togi dopiero od 1 października 1929 — zaś reszta sędziów niewiadomo kiedy — smutnie świadczy jako jeszcze jeden dowód, że ciągle sprawy sędziów traktuje się nie tak przychylnie, jakby na to zasługiwały.

Dekret ustrojowy przepisy o stroju urzędowym sędziów zamieścił w rozdziale VI-tym p. t. „Obowiązki”, a zatem nie sędziowie, ale prestige państwowości polskiej jest w tem zainteresowany, by sędziowie jak najszybciej otrzymali strój urzędowy.

Należałoby też raczej zacząć od sędziów grodzkich i okręgowych, którzy najczęściej stykają się z szerokimi sferami ludności, wskutek czego zaprowadzenie tóg i biretów u sędziów tej kategorii było o wiele pilniejsze, niż w sądach wyższych, gdzie rozprawiają się przeważnie sami adwokaci.

II. Zrzeszenie sędziów.

Żyjemy pod znakiem ogólnej asocjacji i stowarzyszenia się. Niema zawodu, któryby nie był zrzeszony na podstawie zatwierdzonych rządowo statutów i człowiek XX wieku nie może iść luzem — za wyjątkiem ludzi genialnych — bo system stosunków ekonomiczno-polityczno-społecznych jest tak rozgałęziony i skomplikowany, że jednostka sama zgubiłaby się bezradna w tym labiryncie.

Mają też i sędziowie Rzeczypospolitej swój Związek zawodowy pod tytułem: „Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej”.

W miejsce pierwotnych dzielnicowych zrzeszeń sędziowskich powstało w roku 1923 kosztem ich zlania się ogólne, cały teren Państwa obejmujące Zrzeszenie Sędziów i Prokuratorów Rzp. Polskiej z Zarządem Głównym w Warszawie.

Mam pod ręką pierwsze drukowane sprawozdanie Zarządu Głównego Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów Rzp. P. za rok 1928 do 29.

Na stronie 17 tego sprawozdania znajdujemy wiadomość, że liczba członków zrzeszenia sędziowskiego w Polsce wynosi nieco więcej nad 2.700 osób, a ponieważ ogólna liczba sędziów i prokuratorów w całej Polsce wynosi przeszło 3.500 osób, okazuje się, że 800 sędziów, względnie prokuratorów pozostaje poza Zrzeszeniem.

Sprawozdanie podnosi, że cyfra sędziów i prokuratorów niezrzeszonych jest bardzo znaczna, bo wynosi przeszło 20% i wobec tego apeluje Zarząd Główny Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów:

1. w imię solidarności zawodowej i
2. w imię materialnych korzyści, jakie daje należenie do Zrzeszenia, by sędziowie i prokuratorowie pozostający jeszcze dotąd poza Zrzeszeniem wstępowali w szeregi zrzeszonych.

Spokojny, poważny apel Zarządu Głównego do zrzeszenia się wszystkich sędziów i prokuratorów nie powinien przebrzmieć bez echa, a raczej nawet należałoby u d e r z y ć n a

alarm i zawałać: „Organizacja i Zrzeszenie Sędziów w niebezpieczeństwie, prawa nasze niedość respektowane, słuszne postulaty polepszenia bytu ignorowane i niezrealizowane z winy samych sędziów i prokuratorów, których Zrzeszenie nie obejmuje w tak wielkiej cyfrze, bo 20% wszystkich!”

Czy można sobie wyobrazić większą apatię i bierność zrzeszeniową? Czy sędziowie powołani z urzędu do usuwania bezprawia — nie czują tego bezprawia jakie się im wyraża jedynie dlatego, że nie są silnie zorganizowani i że ich delegat nie może zaargumentować wobec kompetentnych czynników, że w danej sprawie ma za sobą cały stan sędziowski?

Czy nam niedość lekceważenia naszych postulatów?

Czy pamiętamy, że Sejm rezolucją z 4 marca 1929 wezwał Rząd do przedłożenia w ciągu 3-ch miesięcy projektu nowej ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów, że 4 miesiące minęły z dniem 4 czerwca 1929 dla nas bezowocnie, że karmi się nas na razie obietnicami i zapewnieniami, a w rzeczywistości tak dalece ignoruje, że — jak na stronie 29 wymienia sprawozdanie Zarządu Głównego — nie zakomunikowano wcale Zrzeszeniu treści projektu noweli do dekretu ustrojowego, wskutek czego nie można było i nie było danej sposobności poczynienia stosownych uwag przez Zrzeszenie, aczkolwiek Sejm przystąpił do nowelizacji rozporządzenia o ustroju sądów powszechnych z powodu wniesienia 2-ch projektów noweli, jednego przez Związek Parlamentarny P. P. S. w dniu 24 kwietnia 1928, drugiego w dniu 31 października 1928 przez Klub Narodowy. Okoliczność, że Sejm nie jest zwołany — nie powinna przeszkadzać nowelizacji uposażenia sędziów w drodze dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej.

W rozdziale I-szym pod tytułem „Prawo o ustroju sądów, o obowiązkach sędziego” podnosiliśmy ustęp za ustępem publiczny charakter stanowiska sędziego i interes Państwa w tem, by sędziowie mieli szereg uprawnień.

Podkreślono szczególną odpowiedzialność, a także i trudy oraz ofiarność zawodu sędziowskiego, — znowu ze względów publicznej natury zachodzące.

Zaznaczono rozciągłość pojęć powagi sądów i godności sędziego, rozbieżność zdań w sprawie wykluczenia sędziów od życia politycznego, możliwość generalizowania po-

glądów w sprawie, czy zajęcie uboczne sędziego uchybia jego godności lub zdolne zachwiać zaufaniem do jego bezstronności.

Wszystko to, razem wzięte — cały ciężar dostojnego zawodu sędziowskiego — przeważający i wybitny publiczny charakter praw i obowiązków sędziego i subtelność pojęć i określeń w powyższych materjach, umożliwiającą tarcie między czynnikami popierającymi, a zwalczającymi niezawisłość sądów — wszystko to zdaje się wołać głosem wielkim, a donośnym do członków stanu sędziowskiego, aby czem rychlej stawali w szeregach silnych i zwartych zrzeszonych członków zawodu!

Nietylko w osobistym interesie!

Prawda oczywista, że postulaty poprawy bytu, większego i rzeczywistego uniezależnienia stanu i inne mają wprawdzie na oku także korzyści sędziów, ale przeważa tam zawsze i wszędzie doniosły interes Państwa w dobroci i możliwej doskonałości wymiaru sprawiedliwości.

A zatem sędziowie także w interesie państwowym, publicznym, winni wszyscy solidarnie utworzyć zwartą i jędrną organizację!

Logika to bardzo prosta, że „iustitia fundamentum regnorum”, że sędziowie, to stróże sprawiedliwości i praworządności, że im silniej stanie zorganizowany świat sędziowski — tem silniejsze podwaliny będą położone pod rozbudowę polskiej Sprawiedliwości i Praworządności.

A zatem nigdy nie dosyć wołać i zaklinać:

„Sędzia czy prokurator nie zgłaszający się do zorganizowania Zrzeszenia, to moralny i faktyczny dezertter na polu praworządności, tej głównej podstawy i rękojmi potęgi Państwa.

Niechaj żaden ze sędziów nie zasłuży na to pogardliwe miano dezerttera! Caveant consules — ne quid Respublica detrimenti capiat!”.

Dr. Władysław Dymek,
Naczelnik Sądu Grodzkiego w Kętach,